

Justice
Involving
Volunteers
in Europe

JIVE

Savanorių vaidmuo ir vertė baudžiamosios teisenos sistemoje

Europinis tyrimas

180

aproximar

BAGAZS

BELLARIUS

CLINKS

ERDO

RJP

Universität Bremen

This project is funded by the
Criminal Justice Programme of
the European Union

2015 m. rugpjūčio mėn. paskelbė „Clinks“.
© 2015 m. Visos teisės saugomos.

Autorius

Eduardas Mattas, Brėmeno
universiteto BRIK institutas, Vokietija

Prisidėjo

Rhianon Williams, Brėmeno
universiteto BRIK institutas,
Vokietija Joe Gardhamas,
„Clinks“, JK Robertas Price'as,
„Clinks“, JK

Padėka

Dėkojame JIVE projekto komandai,
platinančiai tyrimo duomenis įvairiuose
Europos tinkluose ir plečiančiai mūsų
auditoriją. Ypač dėkojame visiems
respondentams, skyrusiems laiko šiam
tyrimui ir dalyvavusiems jame – jūs
suteikėte mums vertingų duomenų ir
įžvalgų iš visų valstybių narių, kurių
baudžiamosios teisenos sektoriuose
dirba savanoriai. Taip pat dėkojame
Europos Komisijai (Baudžiamosios teisenos
programai) už šio projekto finansavimą.

„Clinks“

Tavis House, 1-6 Tavistock Square
London WC1H 9NA, Jungtinė
Karalystė 020 7383 0966 |
info@clinks.org

🐦 @Clinks_Tweets | www.clinks.org

„Clinks“ yra labdaros organizacija
(registracijos Nr. 1074546) ir ribotos
atsakomybės garantinė bendrovė,
registruota Anglijoje ir Velse Nr. 3562176.

This project is funded by the
Criminal Justice Programme of
the European Union

Ižanga	4
Santrauka	8
Pradinis tyrimas	12
Nustatyti faktai	14
Apie respondentus ir jų organizacijas	14
Savonorių statusas šalyse	17
Privaloma savonoriška veikla	18
Savonorių vaidmuo baudžiamosios teisenos srityje	19
Su savoniais susijusios organizacijos	22
Savonorių pareigos ir tarnybos planas	24
Atstovavimas, partnerystė, viešieji pirkimai ir valdymas	26
Savonorių įdarbinimas	30
(Buvusių) nusikaltėlių įdarbinimas savoniais	32
Savonoriškos veiklos mastas	33
Savonorių rengimas	35
Dirbantys su nepilnamečiais nusikaltėliais ar jaunais suaugusiais nusikaltėliais savoniai	37
Parama savoniams, kokybės užtikrinimas ir atlygis	38
Savonorių motyvacija	44
Savonorių veiklos programų vertinimas	46
Finansavimas ir poveikis	47
Svarbiausi nustatyti faktai	50
Rekomendacijos	52
Baigiamosios pastabos	54

Įžanga

Teisingumas ir savanoriai Europoje (angl. *Justice Involving Volunteers in Europe*, JIVE) yra „Clinks“ vykdomas dvejų metų trukmės projektas, kuriuo siekiama keisti sumanymais ir dalytis gerąja šių sričių patirtimi:

- Dirbančių su (buvusiais) nusikaltėliais, jų šeimomis ir nusikaltimų aukomis savanių vaidmuo ir vertė.
- Nevyriausybinių organizacijų (NVO), veiksmingai bendradarbiaujančių su valstybinėmis ir privačiomis organizacijomis.

Aštuonios partnerės nevyriausybines organizacijos:

- „Aproximar“, Portugalija
- „BAGazs“, Vengrija
- BRIK institutas, Brėmeno universitetas, Vokietija
- „Clinks“, Anglija ir Velsas
- „Cooperativa Sociale Cellarius“, Italija
- „Foundation 180“, Nyderlandai
- GRADO, Rumunija
- Baudžiamosios teisenos reformų fondas, Rumunija

“

Jeigu ne mano mentorius, tą pačią dieną, kurią išėjau iš kalėjimo, būčiau vėl padaręs nusikaltimą.“

JIVE formuoja savo veiklą remdamasi Europos savanoriškos veiklos politikos darbotvarkės (PAVE)¹ rekomendacijomis, parengtomis 2011 m. Europos savanoriškos veiklos metais, ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomone.²

Projektas vykdomas laikotarpiu nuo 2014 m. balandžio iki 2016 m. kovo ir jį sudarys:

- 1 Esamo savanorių įnašo ir vertės Europos baudžiamosios teisenos sistemose tyrimas ir ataskaita; skirta platinti atitinkamoms valstybinėms ir nevalstybinėms organizacijoms ir Europos institucijoms (vadovauja BRIK institutas).
- 2 Savanorių parengimo programa, proceso žemėlapis ir savanorių įdarbinimo, rengimo ir

paramos geriausios patirties vadovas (vadovauja „Aproximar“).

- 3 Esamų įvairių sektorių partnerysčių praktikų vertinimas, įskaitant veiksmingo bendradarbiavimo ataskaitą ir rekomendacijas (vadovauja „Foundation 180“)
- 4 Įvairių sektorių seminarai, siekiant nagrinėti sumanymus ir skatinti labiau įtraukti savanorius į Baudžiamosios teisenos sistemas, taip pat reguliariai leidžiami el. biuleteniai, kuriuose išdėstoma projekto pažanga (vadovauja Baudžiamosios teisenos reformos fondas).
- 5 Galutinė konferencija Bukarešte, Rumunijoje, skirta skatinti ir parodyti savanorių baudžiamosios teisenos sistemoje vertę ir pasidžiaugti projekto sėkme (vadovauja GRADO).

Savaniška veikla yra neatsiejama įvairiausių Europos teismų, kalėjimų, probacijos sistemų ir nevyriausybinų organizacijų sričių dalis. Savaniai padeda dirbant su (buvusiais) nusikaltėliais, šeimomis ir nusikaltimų aukomis, tačiau jų įnašas būna labai skirtingo pobūdžio ir masto.

JIVE projekte sąvoka „savaniškas darbas“ apibrėžiama labai plačiai – tai „neatlygintinas piliečių dalyvavimas“. Savaniai atlieka šio pobūdžio darbą:

- Neatlygintinas, savaniškas, teisiškai reglamentuojamas arba privalomas darbas institucijose – kaip antai komisijų nariai, tarėjai, kalėjimų valdybų patikėtiniai, kalėjimų lankytojai, savanišiai dirbantys lygtinio paleidimo ir probacijos pareigūnai.
- Mentorystės ir susidraugavimo pagalba nevyriausybinėms organizacijoms, dirbančioms kalėjimuose arba bendruomenėje.
- Parengimo, švietimo ir meno iniciatyvos.
- Pareigos spaudimo ar kampanijų grupėse, idėjų kalvėse ir teisinių pokyčių lobizmo srityje.

Beveik nėra atlikta jokių plataus pobūdžio savaniško darbo, kurį savaniai atlieka baudžiamosios teisenos sistemoje, tyrimų. Viena pagrindinių JIVE projekto užduočių – pateikti pagrindinius įvairių Europos Sąjungos valstybių narių duomenis, siekiant išryškinti argumentus, kuriais būtų skatinama gerinti esamą šioje srityje tvarką. JIVE Europos pagrindinis tyrimas, kurį atliko 316 asmenų iš 22 šalių, buvo atliktas siekiant parengti šias pirmines įžvalgas.

Šiuo tyrimu buvo siekiama geriau suprasti, kaip ir kodėl dirbančios su (buvusiais) nusikaltėliais, jų šeimomis ir nusikaltimų aukomis Europos organizacijos įtraukia savanius į pilietinę veiklą. Kalbinti respondentai dirba labai įvairiose teisenos sistemos srityse, taip pat kalėjimų bei teisingumo departamentuose, savaniško darbo sektoriaus organizacijose (įskaitant pagalbą nusikaltėliams ir aukoms), tinkluose ir skėtinėse organizacijose bei tyrimų institucijose. Juo taip pat buvo siekiama išsiaiškinti, kaip būtų galima dirbti veiksmingiau.

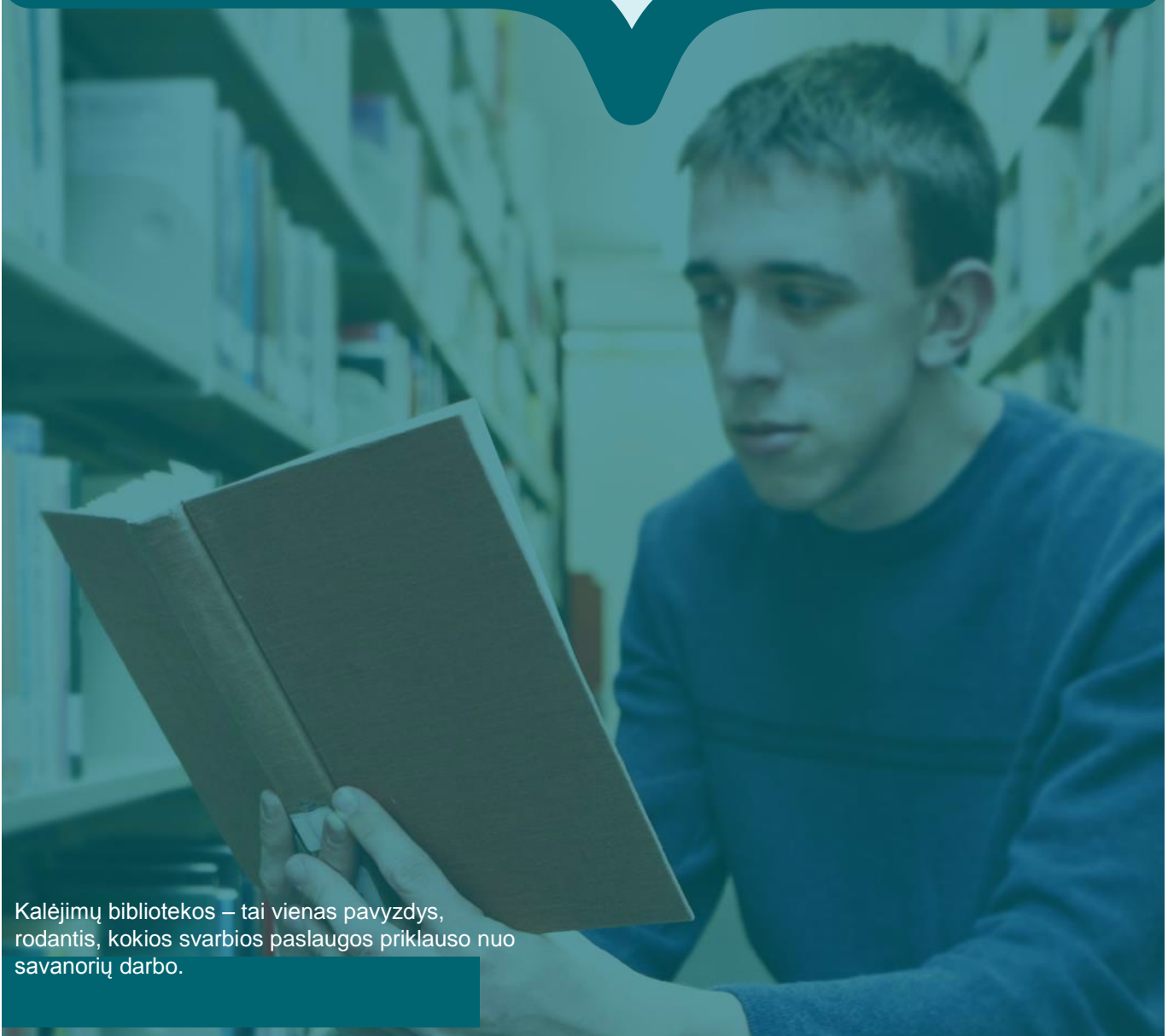
Remiantis atlikus tyrimą nustatytais faktais, šioje ataskaitoje pateikiama vertinga esamo savanių, dirbančių su (buvusiais) nusikaltėliais, jų šeimų nariais ir nusikaltimų aukomis, vaidmens ir vertės apžvalga, pabrėžiant veiksmingus dalykus ir pradant dialogą apie geriausią

patirtį. Ji grindžiama įsitikinimu, kad esminė vykdytina strategija, siekiant reformuoti kalėjimų ir probacijos tarnybas, reabilituoti (buvusius) nusikaltėlius ir suteikti reikiamą priežiūrą ir pagalbą (buvusių) nusikaltėlių šeimos nariams ir nusikaltimų aukoms, – tai savanių dalyvavimo šiame sektoriuje plėtra ir skatinimas.

Šioje ataskaitoje apžvelgiamos įvairios mus dominančios sritys, kaip antai – kaip organizacijos pasirenka, parengia ir įtraukia savanius ir kaip savaniai bei apmokami darbuotojai dirba išvien. Kitos tiriamos sritys – tai klausimas, kaip organizacijos tvarko savanių atliekamą pilietinės veiklos darbą, ir kur išnyksta ribos tarp nevyriausybinių organizacijų ir plačiau teikiamų socialinių paslaugų.

Apskritai kalbant, pateikti atsakymai rodo, kad savaniai Europoje visokeriopai ir plačiai pasitelkiami įvairioms pareigoms ir įvairiuose sektoriuose.

“Savanoriškas darbas yra neatlygintinas piliečių dalyvavimas.”

Kalėjimų bibliotekos – tai vienas pavyzdys, rodantis, kokios svarbios paslaugos priklauso nuo savanorių darbo.

Santrauka

Savonoriška veikla yra neatsiejama įvairiausių Europos teismų, kalėjimų, probacijos sistemų ir nevyriausybinių organizacijų sričių dalis. Savanoriai padeda dirbti su (buvusiais) nusikaltėliais, jų šeimos nariais ir nusikaltimų aukomis, tačiau jų darbo pobūdis ir apimtis labai nevienoda.

Esminė vykdytina strategija, siekiant reformuoti kalėjimų ir probacijos tarnybas, reabilituoti (buvusius) nusikaltėlius ir suteikti reikiamą priežiūrą bei pagalbą (buvusių) nusikaltėlių šeimos nariams ir nusikaltimų aukoms, yra – plėsti ir skatinti savonorių dalyvavimą baudžiamosios teisenos sektoriuje.

Nuo savonoriško darbo įvairovės labai priklauso tai, kaip teisingumo sistemoje teikiamos paslaugos. Savanoriai papildo apmokamų profesionalių darbuotojų darbą, todėl labai padidėja atliekamo darbo apimtis.

Kuo daugiau žinosime apie organizacijas, dirbančias baudžiamosios teisenos sistemoje, ypač apie tas, kuriose dirba savanoriai, ir apie jų teikiamas paslaugas, tuo didesnę vertę galės sukurti savonoriško darbo sektorius.

Šioje ataskaitoje, parengtoje vykdant projektą Teisingumas ir savanoriai Europoje (JIVE), pateikiami per Europos mastu atliktą tyrimą nustatyti faktai apie esamą savonorių įnašą ir vertę Europos baudžiamosios teisenos sistemoje.

Plati savonorių atliekamo baudžiamosios teisenos srityje darbo įvairovė beveik netirta, tad šioje ataskaitoje pateikiami pagrindiniai duomenys, kuriuos pateikė 316 asmenų iš 22 Europos Sąjungos valstybių narių, siekiant pabrėžti argumentus skatinti gerinti esamą šios srities tvarką.

“ Nuo įvairaus savanoriško darbo labai priklauso tai, kaip teisingumo sistemoje teikiamos paslaugos.“

Šiame tyrime apžvelgiamos įvairios mus dominančios sritys, kaip antai – kaip organizacijos pasirenka, parengia ir įtraukia savanorius ir kaip bendradarbiauja savanoriai bei apmokami darbuotojai, kaip organizacijos tvarko savonorių atliekamą pilietinės veiklos darbą, taip pat kur išnyksta ribos tarp nevyriausybinų organizacijų teikiamų ir plačiau teikiamų socialinių paslaugų.

Apskritai tyrimo rezultatai rodo, kad pasitelkiančios savanorius organizacijos siekia dar labiau tobulinti savo taikomus standartus pasinaudodamos samdos strategijomis, standartizavimu ir kokybės valdymu. Tačiau norint iš tiesų modernizuoti savanorišką veiklą, reikia atsikratyti susidariusio įvaizdžio, kad tai veikla, kurią žmonės vykdo iš asmeninių, altruistinių paskatų, ir stengtis, kad ji taptų esmine socialinės tinklaveikos veikla, grindžiama pasiryžimu įtraukti piliečius. Savanoriškas darbas turėtų būti laikomas neatsiejama reabilitacijos proceso dalimi, ne vien tik papildomu ar nemokamu ištekliumi.

Svarbaus savonorių vaidmens baudžiamojoje teisejoje palaikymo rekomendacijos:

- 1 **Igaliojimas Europoje skatinti didesnę teisingumo ir savanorystės sektoriaus paslaugų integraciją.** Nuo įvairaus savanoriško darbo labai priklauso tai, kaip baudžiamosios teisenos sistemoje teikiamos paslaugos. Savanoriai papildo apmokamų profesionalių darbuotojų darbą, todėl labai padidėja atliekamo darbo apimtis. Kuo daugiau žinosime apie organizacijas ir jų teikiamas paslaugas, tuo didesnę vertę galės sukurti savanoriško darbo sektorius. Rekomenduojama plėsti savanoriško darbo ir teisingumo sričių Europos įrodymų bazę, ir teisingumo srities planuose teikti didelę reikšmę savanoriavimui.
- 2 **Akredituoto parengimo Europos standartas, siekiant geriau spręsti sudėtingų tikslinių grupių klausimus.** Savanorystės sektoriaus organizacijoms vis dažniau tenka ginti ir remti kai kurias labiausiai marginalizuotas mūsų visuomenės grupes bei dirbti sudėtingose teisingumo sistemose. Pasitelkus akredituotą, pagrindinio rengimo Europos standartą, individualioms organizacijoms užtikrinama visapusė, pasiekiami mažesne kaina kokybė, taip pat siūlomas nuoseklus paramos paslaugų naudotojams lygis visoje Europoje. JIVE projektas rengia standartizuotą savonorių rengimo programą, kurią galima pritaikyti pagal specialių tikslinių grupių
- poreikius su papildomais pridedamais moduliais, atitinkančiais specialius poreikius. Rekomenduojame pasiremti šiomis nuostatomis ir sukurti naują Europos Sąjungos mastu taikomą standartą, kad plėtojančios su savanorystės sektoriumi susijusias teisingumo nuostatas šalys galėtų naudotis esama gerąja patirtimi.
- 3 **Tobulinti įdarbinimo, rengimo ir paramos praktiką siekiant atspindėti sudėtingą savanorystės vaidmenį.** Savonorių įdarbinimo, rengimo ir rėmimo standartai turi tapti daug atsparesni, kad būtų galima veiksmingai spręsti vis didėjančio savonorių paslaugų poreikio Europos teisingumo sektoriuje problemą. Rekomenduojame teikti organizacijoms praktinę paramą ir padėti tinkamai įvertinti savonorių poreikius, tinkamumą ir profilius, o finansuotojai arba partneriai turi atsižvelgti į šį reikalavimą sudarydami savo finansinių sąnaudų skaičiavimą.
- 4 **Savanorių programos turėtų būti tinkamai finansuojamos ir turi būti pripažįstama savonorių vertė.** Nereikėtų leisti augti lūkesčiui, kad daugelis savanoriško darbo sektoriaus paslaugų yra teikiamos „nemokamai“. Į savonorius reikia investuoti tiek pat, kiek į bet kurios kitos organizacijos išteklius. Rekomenduojame teikti organizacijoms gaires, kaip apskaičiuoti susijusias su jų savonorių programa sąnaudas, o finansuotojai arba partneriai savo pasiūlymuose turėtų palikti vietas šioms „paslėptom“ išlaidoms.
- 5 **Europos investicijos į savanoriško darbo kultūrą.** Baudžiamosios teisenos sistemoje dirbantys savanoriai yra ypač vertinami dėl nepriklausomumo ir dėl to, kad jie yra pirmiausias ryšį palaikantis asmuo, taip pat dėl įnašo į (buvusių) nusikaltėlių socialinę įtrauktį ir paramą (buvusių) nusikaltėlių šeimos nariams ir nusikaltimo aukoms. Rekomenduojama nacionaliniu lygmeniu stengtis skatinti savanorišką darbą, ypač baudžiamosios teisenos sistemoje, kuri padėtų organizacijoms įdarbinti ir išsaugoti šiuos labai svarbius išteklius.
- 6 **Įvairovės pripažinimas Europoje.** Rekomenduojame geriau pateikti (buvusių) nusikaltėlių, jų šeimos narių ir nusikaltimo aukų aplinkybes ir įvairius sudėtingus poreikius. Tą padaryti labai padėtų įvairesni ir geriau integruoti į Europos teisingumo sistemą savonorių darbuotojų ištekliai.

- 7 **Atlyginti, pripažinti ir motyvuoti.** Siekiant skatinti šiame sektoriuje savanorystę, rekomenduojama nuolat palaikyti oficialų pokalbį tarp savanorių, darbuotojų ir apmokamų darbuotojų, ypač dėl to, kad savanoriai vis daugiau dalyvauja įvairiose srityse, pavyzdžiui, viešųjų paslaugų teikimo, taip pat privačiame sektoriuje. Taip bus užtikrinta, kad tarp suinteresuotųjų šalių būtų formuojami ilgalaikiai, teigiami santykiai.
- 8 **Gerinti savanorių programos kokybės vertinimą visoje Europoje.** Plėtojant integruoto savanorių įnašo į teisingumo sektorių įrodymų bazę ir semiantis perkeliamos patirties reikia vykdyti savanorių darbo įvertinimus. Mes visiškai palaikome tolesnius šios srities tyrimus ir plėtrą, taip pat rekomenduojame remti tinklą, siekiant platinti rezultatus.
- 9 **Remti savanorių veiklą, siekiant kurti sveikas ir atsparias bendruomenes.** Savanorišku darbu žmonės gali atsilyginti savo bendruomenei ir užmegzti su ja ryšį, susipažinti su naujais žmonėmis ir, galbūt, pradėti naują profesinę veiklą. Toks darbas turi didžiulį poveikį bendruomenėms, todėl kiekvienas sektorius yra įpareigotas jį stiprinti. Rekomenduojama remti savanoriško darbo sektorių ir baudžiamosios teisenos sistemą siekiant kurti veiksmingesnes partnerystes ir geresnes sąlygas savo savanoriams, darbuotojams bei klientams.
- 10 **Gerinti savanoriškų paslaugų teikimą Rytų Europos valstybėse narėse.** Tyrimas atskleidė didelius Europoje taikomos savanorystės praktikos standarto skirtumus. Kai kuriose šalyse savanoriško darbo baudžiamosios teisenos sistemoje kokybė yra gan aukšta, tačiau kitose šalyse jis dirbamas nenuosekliai, ypač Rytų Europoje, kurioje savanoriška veikla nėra neatsiejama baudžiamosios teisenos sistemos dalis. Rekomenduojame Rytų Europos valstybėse narėse papildomai skatinti stiprią paramą savanoriško darbo sektoriui tose šalyse, stiprinti teisingumo sektorių ir kurti darnias bendruomenes.

Teisingumas ir savanoriai Europoje (angl. *Justice Involving Volunteers in Europe, JIVE*) yra „Clinks“ vykdomas dvejų metų trukmės projektas, kuriuo siekiama keistis sumanymais ir dalytis gerąja šių sričių patirtimi:

- Dirbančių su (buvusiais) nusikaltėliais, jų šeimomis ir nusikaltimų aukomis savanorių vaidmens ir vertės klausimai.
- Nevyriausybinių organizacijų, veiksmingai bendradarbiaujančių su valstybinėmis ir privačiomis organizacijomis, patirtis.

Šį projektą finansuoja Europos Komisija, juo kuriama aštuonių nevyriausybinių organizacijų, dirbančių Europos teisingumo sistemose, partnerystė.

www.clinks.org/JIVE

Pradinis tyrimas

316 asmenų iš 22 ES valstybių narių dalyvavo pagrindiniame tyrime, kuriuo siekta išnagrinėti dviejų, ne visai susijusių savanoriško darbo teisingumo ir persikėlimo sričių klausimą:

- savatorių darbas, atliekamas teismuose ir kalėjimuose turint oficialesnį įgaliojimą (pavyzdžiui, garbės teisėjai, teisiniai globėjai ir kalėjimų patariamųjų tarybų nariai), ir
- platus savatorių dalyvavimas pilietinėje visuomenėje per nevyriausybinės organizacijas.

Taip pat šiuo tyrimu siekta apžvelgti regioninių, nacionalinių ir Europos tinklų atliekamą darbą, jie didina nevyriausybinių organizacijų, su kuriomis bendradarbiauja, vertę ir padeda (buvusiems) nusikaltėliams. Tyrime ir šioje vėliau parengtoje ataskaitoje atsižvelgiama į labai įvairius būdus, kuriais savanoriškas darbas integruojamas į teisingumo sistemas ir

į visuomenę, taip pat atskleidžiama didelė šiame sektoriuje dirbančių savatorių ir organizacijų darbo įvairovė.

Kad būtų aiškiau ir plačiau suprantama, paaiškiname, kad sąvoka „savanoriška organizacija“ reiškia bet kurią registruotą labdaros organizaciją, nevyriausybinių organizaciją, trečiojo sektoriaus organizaciją arba socialinę įmonę, kuri gauna naudos iš šioje srityje dirbančių savatorių darbo.

Du dalykai kliudė rinkti duomenis: nors kai kurios didelės, visoje Europoje veikiančios nevyriausybines organizacijas dirba su (buvusiais) nusikaltėliais, daugelis šiame sektoriuje dirbančių asmenų ar organizacijų yra

mažos, veikia tik vietos mastu ir yra sunkiai pasiekiamos. Net identifikavus šias kliūtis, tyrimą teko išversti iš anglų kalbos į kitas kalbas, kad jis būtų suprantamas. Norėdamas pasiekti mažesnes organizacijas, BRIK institutas pasitelkė esamus JIVE partnerystės kontaktus ir tinklus, prašydamas, kad jos prisidėtų prie tyrimo ir pačios jį skleistų. Tačiau kai kuriose šalyse liko duomenų spragų.

Kitas sunkumas kilo dėl pačios kalbos. Tyrimas parengtas anglų kalba, todėl partneriams teko išversti jį į gimtąsias kalbas, kad visi, su kuriais jie susisiektų, galėtų jį atlikti. Atsakymai penkiomis pagrindinėmis kalbomis pasiskirstė

taip: anglų k. (167), italų k. (83), vokiečių k. (46), vengrų k. (14) ir ispanų k. (6). Tai kėlė keblumų mėginant sutelkti šiuos gautus duomenis, nes daugelį atvirų klausimų teko vėl versti į anglų kalbą ir išanalizuoti.

Nepaisant šių sunkumų, laikoma, kad atsakymų gauta pakankamai, tačiau pripažįstama, kad tai nėra visiškai reprezentatyvus savanoriško darbo Europoje tyrimas. Vis dėlto pirminius duomenis galima naudoti įžvalgoms į padėtį sektoriuje parengti, nustatyti, kas bendra tarp ES valstybių narių bei viešojo sektoriaus ir nevyriausybinę organizacijų, ir kokių skirtumų tarp jų esama.

Nustatyti faktai

Šiame skirsnyje pateikiame išsamius per tyrimą nustatytus duomenis, įskaitant šiuos punktus:

- 1 Apie respondentus ir jų organizacijas
- 2 Savanių statusas šalyse
- 3 Privaloma savanoriška veikla
- 4 Savanių vaidmuo baudžiamosios teisenos srityje
- 5 Su savanoriais susijusios organizacijos
- 6 Savanių pareigos ir tarnybos planas
- 7 Atstovavimas, partnerystė, viešieji pirkimai ir valdymas
- 8 Savanių įdarbinimas
- 9 (Buvusių) nusikaltėlių įdarbinimas savanoriais
- 10 Savanoriškos veiklos mastas
- 11 Savanių rengimas
- 12 Dirbantys su nepilnamečiais nusikaltėliais ar jaunais suaugusiais nusikaltėliais
- 13 Savanių parama, kokybės užtikrinimas ir atlygis
- 14 Savanių motyvacija
- 15 Savanių veiklos programų vertinimas
- 16 Finansavimas ir poveikis

1. Apie respondentus ir jų organizacijas

15 puslapyje pateikiamoje 1 schemeje vaizduojamas atsakymų pasiskirstymas Europoje. Daugiausia atsakymų buvo gauta iš Jungtinės Karalystės, Vokietijos, Italijos ir Vengrijos. Atsakymai plačiai pasiskirsto po visą Europą, atsakymų nepateikė tik kelios mažos šalys.

Nors manyta, kad atsakymai pasiskirstys į Šiaurės ir Pietų šalių grupes³, iš Šiaurės šalių gauta mažiau atsakymų. Stebėtina, tačiau kai kuriose teisingumo sistemose savanoriai nedalyvauja⁴.

1 schema. Tyrimo atsakymų pasiskirstymas

- 11+ atsakymų
- 5–10 atsakymų
- 1–4 atsakymai
- 0 atsakymų
- Ne ES narės

Profesinės veiklos sritys

Toliau 1 schemoje vaizduojami sektoriai, kuriuose respondentai [N=316] laiko save dirbančiais. Daugiausia atsakymų gauta iš dviejų sektorių: viešojo sektoriaus baudžiamosios teisenos organizacijų (daugelis – tai kalėjimai) ir nevyriausybinių organizacijų, daugiausia veikiančių teisingumo ir persikėlimo srityse. Tačiau kai kurie atsakymai gauti iš nacionalinių ir visos Europos tinklų, taip pat iš šioje srityje dirbančių universitetų.

1 lentelėje pateikti duomenys rodo, kad labai daug atsakymų gauta iš Jungtinės Karalystės, daugiausia dėl to, kad joje, palyginti su kitomis ES valstybėmis narėmis, savanorių vaidmuo labai įsitvirtinęs, tačiau taip pat ir dėl to, kad joje veikia plačiai aprėpiantis „Clinks“ tinklas – skėtinė organizacija, veikianti šiame sektoriuje Anglijoje ir Velse. Italija yra antroji pagal pateiktų atsakymų skaičių, iš jo 56 atsakymus pateikė nevyriausybines organizacijas ir trečiojo sektoriaus organizacijos. Be to, Vokietijos baudžiamosios teisenos sistemos ir trečiojo sektoriaus atsakymai yra labai mišrūs. Reikėtų pažymėti, kad Italijai akivaizdžiai atstovaujama visose keturiuose srityse.

Kai kuriose šalyse nevyriausybinių organizacijų skaičius yra labai mažas, matyti, kad savanoriško darbo kultūra dar nėra galutinai išplėtotą, o kitose šalyse dauguma savanorių dirba viešajame sektoriuje. Tai rodo, kad visoje Europoje savanorystė yra labai įvairi ir

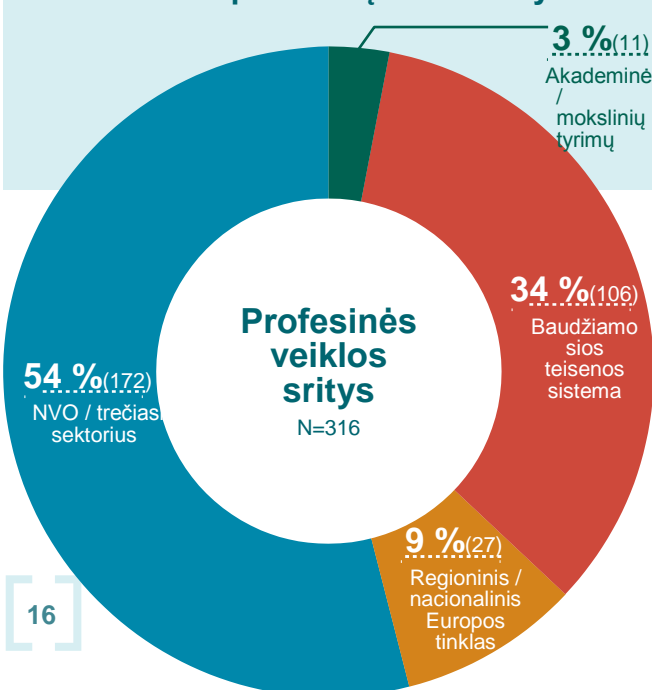
priklauso nuo esamos kultūros bei bendradarbiavimo tarp baudžiamosios teisenos agentūrų ir nevyriausybinių organizacijų. Atsakymų lygis nėra pakankamas, kad būtų galima palyginti visas šalis. Tad pagal surinktus duomenis su „kitomis“ šalimis daugiausia lyginamos tos šalys, kuriose atsakymų gauta daugiausia (Jungtinė Karalystė, Italija ir Vokietija).

1 lentelė. Savanorių pasiskirstymas sektoriuose pagal pilietybę

Šalis	Baudžiamosios teisenos sistema	Regioninis / nacionalinis / Euro	NVO / trečiojo sektoriaus	Akademinė sritis / tyrimų institutai	Iš viso
Austrija	1		2		3
Belgija			2		2
Bulgarija*					
Kroatija	1		1		2
Kipras*					
Čekija*					
Danija*					
Estija*					
Suomija			1		1
Prancūzija			1		1
Vokietija	18	3	23		44
Graikija	1				1
Vengrija	18	1	2		21
Airija	1	1	3		5
Italija	11	14	56	5	86
Latvija		1			1
Lietuva			3	1	4
Liuksemburgas*					
Malta*					
Nyderlandai	2	1	6	2	11
Lenkija	1		1		2
Portugalija			5		5
Rumunija	1		3	1	5
Slovakija			2		2
Slovėnija	3				3
Ispanija	3	2	5		10
Švedija			1		1
JK	45	5	52	2	104
Serbija			2		2
Iš viso	106	28	171	11	316

* Žymi 0 atsakymų

1 schema. Respondentų darbo sritys

Respondentų lytis

Respondentų buvo prašoma nurodyti lytį – 130 respondentų buvo vyrai, 180 – moterys. Keturi respondentai nenorėjo atsakyti į šį klausimą, o dviejų respondentų duomenų nėra. Toliau 2 lentelėje matoma, kad savanoriško darbo sektoriuje dirba daugiau moterų, taip pat matoma, kad moterų yra daugiau daugumoje sričių, išskyrus baudžiamosios teisenos sistemą

2 lentelė. Lyčių ir darbo sričių palyginimas

Lytis	Sritis				Iš viso
	BTS	Tinklas	NVO	Akademin	
Vyrai	54	12	60	4	130
Moterys	49	15	109	7	180
Nenori nurodyti	3	0	1	0	4
Iš viso	106	27	170	11	314

Lyginant šalis taip pat matyti, kad savanoriško darbo sektoriuje, išskyrus Vokietiją, dirba daugiau moterų (parodyta toliau 3 lentelėje).

3 lentelė. Lyčių ir geografinės vietos palyginimas

	Šalis				Iš viso
	JK	Italija	Vokietija	Kita	
Vyras	41	25	25	39	130
Moteris	60	60	19	41	180
Nenori nurodyti	3	0	0	1	4
Iš viso	104	85	44	81	314

2. Savanorių statusas šalyse

Savanoriška veikla vykdoma laikantis teisinės sistemos nuostatų, tad reikia laikytis tam tikrų institucinių ir teisinių įpareigojimų.

Vienas šio klausimo aspektas – klausimas, ar savanoriškam darbui taikomas privalomasis draudimas. 6 % (N=19) respondentų atsakė, kad taikomas tik civilinės atsakomybės draudimas; 11 % (N=31) atsakė, kad taikomas draudimas nuo nelaimių; 29 % (N=85) atsakė, kad savanoriams taikomas draudimas nuo nelaimių ir sužalojimų. 30 % (N=88) respondentų nurodė, kad jų draudimą apmoka organizacija. Tik 5 % (N=16) respondentų atsakė, kad jų savanoriai nedraudžiami. 17 % (N=49) nežinojo, o 2 % (N=5) nurodė kitą atsakymą (paaiškino, kad pataisos institucijos pačios teikia draudimą). Šešių respondentų duomenų nėra.

Tyrimu siekta išsiaiškinti, ar yra koks nors teisinis pagrindas, kuris turi įtakos savanoriškam darbui. Buvo užduotas klausimas:

„Ar savanoriškam darbui taikomi bendrieji užimtumo įstatymai, ar įdarbinant savanorius taikomi specialūs įstatymai?“

39 % (N=91) respondentų atsakė, kad yra specialūs įstatymai, o 22 % (N=67) atsakė, kad savanoriams taikomi bendrieji užimtumo įstatymai. 15 % (N=46) respondentų atsakė, kad nėra jokio teisinio pagrindo, o 25 % (N=79) nežinojo. 8 % (N=24) pateikė konkretų atsakymą. 11 respondentų duomenų nėra.

Viešojo sektoriaus teisingumo agentūros dažniau nurodo teisinį pagrindą, kuriuo remiantis vykdomas savanoriškas darbas, pavyzdžiui, teisės aktus ir reglamentus, pagal kuriuos organizuojamos kalėjimų patariamiosios tarybos, probacijos tarnybos ir garbės teisėjų darbas.

Kai kurie respondentai nurodė konkrečius teisės aktus:

- **Austrija:** „Bewährungshilfegesetz“ (probacijos įstatymas).
- **Vokietija:** „Strafvollzugsgesetz“ (juo reguliuojama kalėjimų patariamiosios tarybos veikla); žemių (vok. Länder) įstatymai; DRiG; GVG (jais reguliuojamas garbės teisėjų darbas); Vokietijos žemių teisingumo ministerijų reglamentai.

- **Italija:** „Legge 11 agosto 1991, n.266. Legge quadro sul volontariato“ (savanorių darbo įstatymai).
- **Jungtinė Karalystė:** „law no. 78/2014; probation act; Referral Order Guidance“ (probacijos įstatymas, perdavimo nutarties gairės).“

Turėtų būti oficialiai įforminti organizacijos ir savanorio santykiai. 75 % (N=232) respondentų atsakė, kad jie yra įforminti raštu arba pasirašius anketą, 12 % (N=37) atsakė, kad jie įforminti žodiniu susitarimu. Tačiau, 9 % (N=28) atsakė, kad jokio oficialaus susitarimo nereikia. 12 respondentų nurodė teisinį pagrindą arba atsakė, kad tai priklauso nuo savanorio pareigų organizacijoje. Du respondentai nežinojo atsakymo, o 6 respondentai neatsakė į klausimą.

Savanorių sąsajos su organizacijomis būna nevienodos. 183 respondentai atsakė, kad dalyvauja organizacijos veikloje visiškai pasirinktinai, o 85 respondentai atsakė, kad dalyvauja pagal susitarimą arba buvo į jas išrinkti. 36 respondentai pasirinko atsakymą „kita“ ir plačiau paaiškino įdarbinimo proceso pobūdį.

3. Privaloma savanoriška veikla

Kai kuriose darbo srityse savanoriška veikla yra privaloma. Apskritai tik 14 % (N=45) respondentų atsakė, kad jų šalyje yra nustatytas privalomas arba priverstinis savanoriškas darbas. 12 % (N=40) respondentų smulkiau apibūdino savanorių įtraukimą į savanorišką veiklą atitinkamose jų šalių teisingumo sistemose. Kai kurie pavyzdžiai:

- **Vokietija:** „Teismų tarėjų veikla yra privaloma. Tačiau ji veiksminga tik, jei asmuo nori dirbti teisėju ir turi tokiam darbui reikalingos kompetencijos.“
- **Jungtinė Karalystė:** „Nepriklausoma kardomojo kalinimo lankymo sistema privaloma visiems policijos ir nusikaltimų tyrimų komisarams. Pagal šią sistemą dirbantys savanoriai yra nepriklausomi nuo baudžiamosios teisenos sistemos ir vykdo apsilankymus siekdami užtikrinti, kad sulaikytieji galėtų naudotis savo teisėmis ir būtų laikomi tinkamomis sąlygomis.“

Baudžiamosios teisenos sistemoje yra numatytas aiškus teisinis privalomo dalyvavimo teismų sistemoje pagrindas,⁵ teismų patariamosiose tarybose taip pat yra tam tikrų privalomų elementų. Tačiau šiuo klausimu tyrimas atskleidžia tam tikrą nesuderinamumą. Viena vertus, veikla yra privaloma, bet kita vertus, dalyvauti tinkluose galima tik savanoriškai, todėl dažnai leidžiama atsisakyti savanoriško darbo galimybės.

Respondentai taip pat pabrėžė studentų privalomo darbo patirtį ir tai, kad savanoriškas darbas priskiriamas prie jų akademinų pasiekimų įrodymų; taip pat nurodė privalomą (buvusių) nusikaltėlių atliekamą darbą (viešieji darbai, leidimų sąlygos arba ieškantiems darbo įdarbinimo agentūrų arba darbo centrų nustatytos sąlygos). Vienas respondentas taip pat abejojo, ar savanoriško darbo sektoriuje veikiančios organizacijos turėtų būti atsakingos už privalomos savanoriškos veiklos įgyvendinimą ir organizavimą. tik 10 respondentų (3 %) nurodė, kad jų organizacijose vykdoma privaloma savanorystė, tai daugiausia susiję su tarėjais ir kalėjimų patariamosiomis tarybomis.

4. Savonorių vaidmuo baudžiamosios teisenos srityje

Respondentai nurodė, kad savonoriai dirba trijose pagrindinėse srityse: pačioje baudžiamosios teisenos sistemoje (189), pilietinės visuomenės / savonoriško darbo sektoriuje (245) ir kampanijų / tarpininkavimo grupėse (135).

18 atsakymų nėra.

Per tyrimą buvo klausiama „Kur dar jūsų šalyje savonoriai dirba baudžiamosios teisenos sistemoje?“ Į šį klausimą gauti 137 atsakymai, kuriuose kalbėta apie plačią savonorių paslaugų sritį, įskaitant savonorišką darbą kalėjimuose, jaunimo kalėjimuose, buvo paminėtas tarėjų darbas, parama kalinių šeimoms, atkuriamojo teisingumo praktika ir daug kitų sričių. Kai kurie respondentai taip pat nurodė, kad savonoriai bendradarbiauja su policija priežiūros srityje. Toliau išsamiai pateikiama kai kuri informacija:

- **Nyderlandai** „Bičiulystės projektai, kaip antai vėlesnė priežiūra, pagalba po sulaikymo ir parama pusiaukelės namuose kartu su profesionaliais darbuotojais. Įvairių tipų projektai kalėjimuose bendradarbiaujant su kalėjimų kapelionais, taip pat mišios ir kapelionų rengiamos iškilmės, pagalba kalinius lankantiems kapelionams, dalyvavimas kapelionų diskusijų grupėse. Taip pat kursų rengimas kaliniams įvairiomis temomis – nuo IRT iki tėvystės, kalinių vaikų lydėjimas lankant savo tėvus kalėjime per specialiai organizuojamus tėvų ir vaikų susitikimus,

specialių projektų rengimas kalėjime, kaip antai poezijos, koncertų, parodų arba muzikos.“

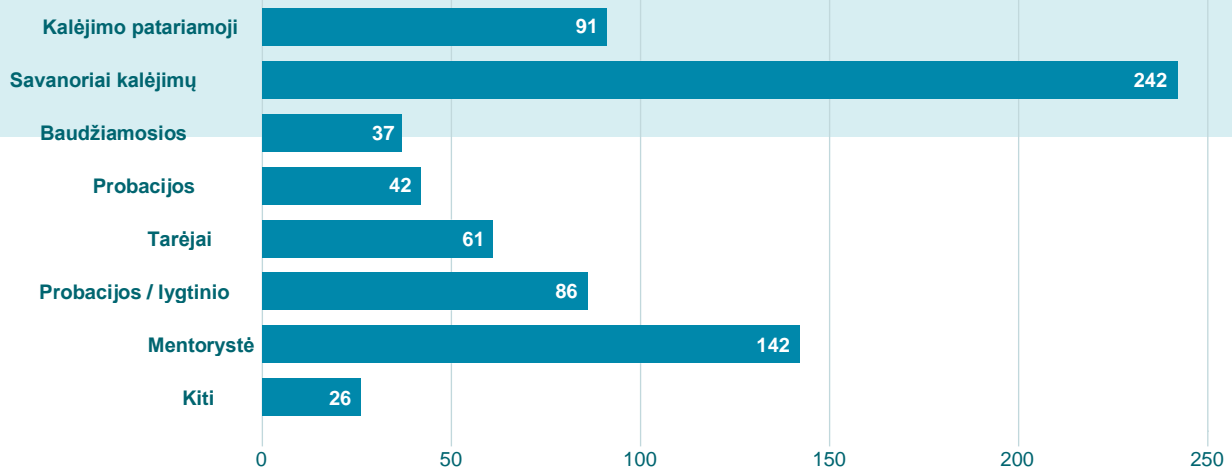
- **Jungtinė Karalystė:** „Pagalba neteisingsi apkalintiems susitikimo su policija vietoje arba socialinės paslaugos visą laiką iki tol, kol jos taps jiems neberekalingos. Mes rengiame konsultacijas ir šviečiame dirbančius baudžiamosios teisenos ir šeimos teisingumo sistemose apie problemas, su kuriomis susiduria neteisingsi apkalintieji. Taip pat lankomės kalėjimuose.“
- **Jungtinė Karalystė:** „Nepriklausomi kardomojo kalinimo vietų lankytojai atlieka audito ar patikros savonorių pareigas ir tikrina policijos kardomojo kalinimo patalpas; nepriklausomos stebėsenos tarybos prižiūri kalėjimus ir kalinių gerovę; teikiama pagalba aukoms ir nusikaltimų liudininkams suteikiant praktinę ir emocinę paramą; policijos savonoriai, kaip antai specialieji konstebliai, policijos paramos savonoriai, padeda palaikyti viešąją tvarką ir vykdyti įvairų administracinį policijos darbą; policijos kadetai sudaro galimybes jaunimui padėti palaikyti viešąją tvarką ir geriau pasirūpinti bendruomenių saugumu.“

Toliau 2 schemeje pateikiamas atsakymas į klausimą:

„Ar žinote apie kokius nors savonorius, kurie dirbtų šiose srityse jūsų šalies baudžiamosios teisenos sistemoje ir valstybinėse socialinėse tarnybose?“

Į šį klausimą atsakė 93 % (N=294) respondentų, o iš viso 22 žmonės pasirinko neatsakyti į jį. Daugiau kaip 80 % žinojo apie kalėjimuose dirbančius savonorius, o beveik pusė respondentų žinojo apie baudžiamosios teisenos sistemoje dirbančius savonorius mentorius.

2 schema. Darbo sritys, susijusios su savonorišku darbu

Tęsiant šią temą toliau 3 schemoje pateikiami atsakymai į klausimą:

„Ar savo šalies savanoriško darbo sektoriuje žinote kokių nors savanorių, kurie dirbtų šiose srityse?“

Atsakymai į šį klausimą rodo įvairią pagalbą (buvusiems) nusikaltėliams ir platų savanorių dalyvavimą teikiant šią paslaugą. 96 % (N=303) respondentų atsakė į šį klausimą, o 13 neatsakė į jį.

Tarp grafoje „kita“ išvardytų sričių nurodomi viešieji ryšiai, lobizmas, prevencija, atkuriamasis teisingumas, pagalba policijai ir pagalba nusikaltimų aukoms.

Tyrime buvo atsižvelgta į organizacijos, kurioje dirba savanoriai, tipą ir dydį – matyti, kad spektras labai platus. 164 respondentai dirbo regioninėms organizacijoms, o 145 atsakė dirbantys nacionalinėms organizacijoms. 86 respondentai atsakė dirbantys tarptautiniams arba Europos tinklams ar organizacijoms, o 134 atsakė dirbantys teisnių konsultacijų organizacijoms. Duomenys aiškiai rodo, kad dauguma organizacijų dirba regioniniame arba nacionaliniame

lygmenyje. Atsakymų skaičius bendrai sudaro 76 % (N=239), o 24 % (N=77) į šį klausimą neatsakė.

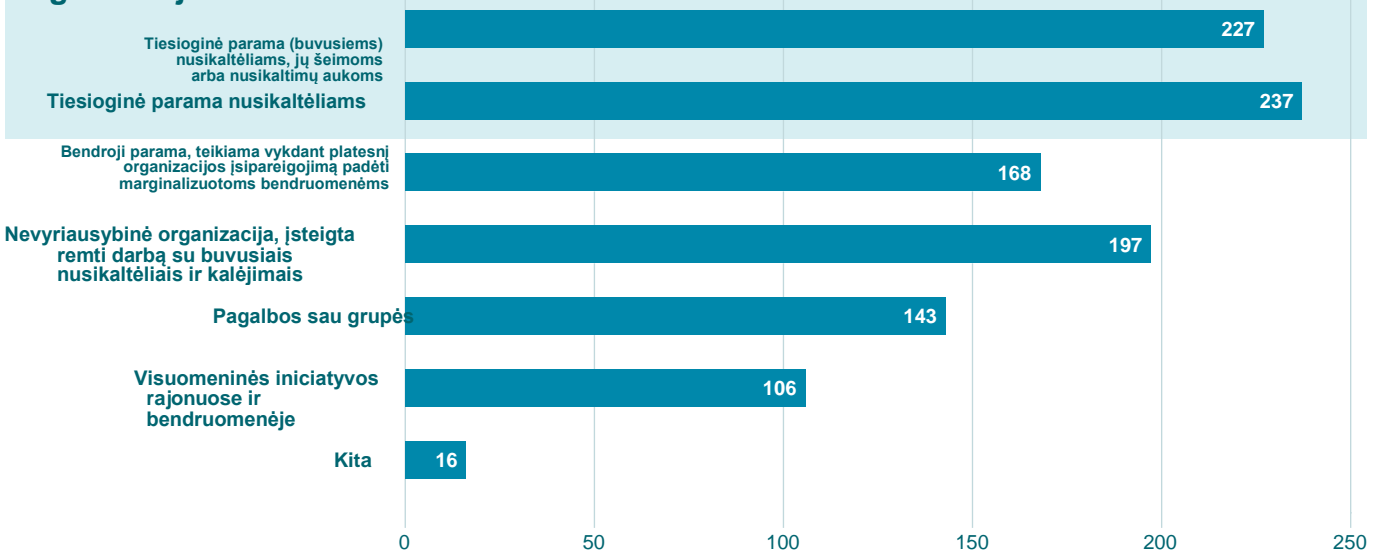
4 schemoje (21 puslapis) pateikiami atsakymai į klausimą:

„Kuriose iš šių sričių dirba jūsų šalies savanoriai?“

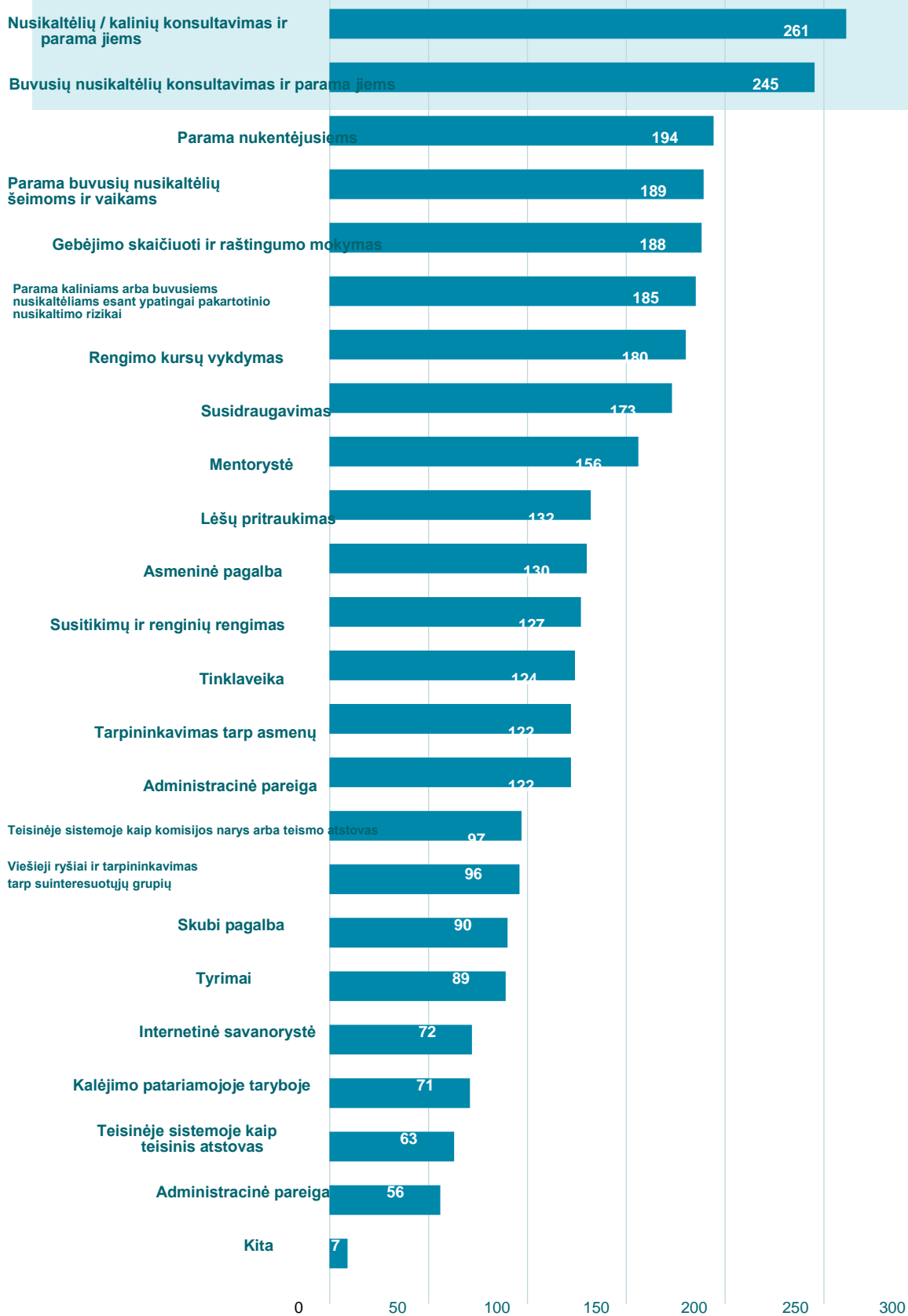
Daugiausia nurodomi savanoriai, kurie kalėjimuose ir bendruomenėje teikia pagalbą, konsultacijas ir gaires (buvusiems) nusikaltėliams, nusikaltimų aukoms ir (buvusių) nusikaltėlių šeimoms. Savanoriams taip pat tenka svarbus vaidmuo mokant ir rengiant (buvusius) nusikaltėlius. Šis individualizuotas, tiesioginis darbas parodo, koks veiksmingas yra savanoriškas darbas ir kokie pasitikėjimu pagrįsti santykiai užmezgami su (buvusiais) nusikaltėliais. Ne toks iškilus ir ne toks glaudus darbas dirbamas ne viešai, pavyzdžiui, administracinis ir organizacinis valdymas.

Gauta 311 atsakymų, o penki asmenys į šį klausimą neatsakė. Į šį klausimą daugiausia iš visų atsakyta keliais atsakymais ir tai rodo, kad parengimą reikia pritaikyti atsižvelgiant į savanorių pareigas ir atsakomybę.

3 schema. Savanorių darbo sritys savanoriško sektoriaus organizacijose

4 schema. Įvairios savatorių vykdomos veiklos paskirstymas

5. Su savanoriais susijusios organizacijos

Tyrimė išsamiau nagrinėta, kurios organizacijos pasitelkia savanorius (N=214). Regioninio lygmens duomenys rodo, kad 108 respondentai atsakė priklausantys bendruomenių / rajoninės grupėms, 172 – asociacijoms arba bendrijoms, 155 – religiniu pagrindu veikiančioms organizacijoms ir 97 identifikavo save kaip pagalbos sau grupės. Trys respondentai neatsakė į šį klausimą.

Kalbant apie nacionalinio lygmens duomenis, 60 respondentų nurodė, jog organizacijos, kurios pasitelkia savanorius, daugiausia yra viešojo administravimo agentūros, 119 nurodė, jog tai socialinės gerovės institucijos, o 84 respondentai atsakė esantys iš valdžios finansuojamų institucijų. Iš viso klausti 165 respondentai, o 49 iš jų neatsakė į šį klausimą. Dauguma respondentų dirba savanoriškos veiklos sektoriaus organizacijose arba tose, kurios veikia gerovės sektoriuje.

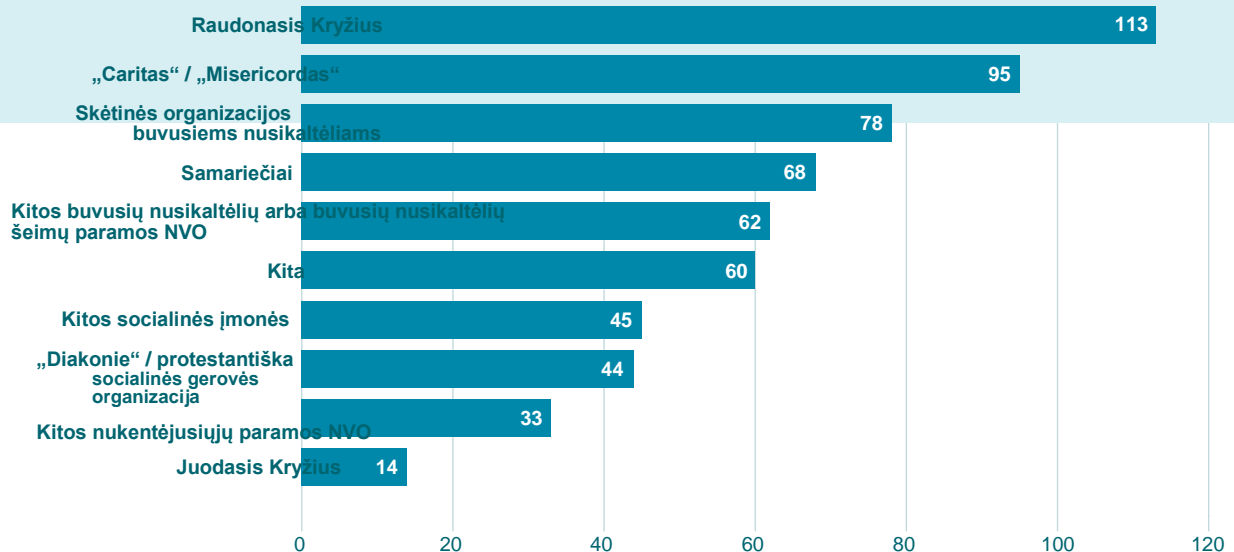
Per tyrimą respondentų buvo prašoma nurodyti kelias didesnes jų šalyse veikiančias tarptautines arba nacionalines nevyriausybinės organizacijas / savanoriškos veiklos sektoriaus organizacijas, kurios pasitelkia savanorius. Toliau 5 schema parodomas bendras informuotumas apie tarptautiniu mastu pripažįstamas labdaros organizacijas, religiniu pagrindu veikiančias grupes ir skėtines organizacijas. Į šį klausimą gauti 195 atsakymai, o 19 respondentų į jį neatsakė.

Respondentai nurodė labdaros organizacijas, bendrijas, socialinės gerovės institucijas ir kitas organizacijas. Kai kurie paminėjo tinklus, pavyzdžiui, katalikų labdaros organizaciją „Caritas“, CEP (Europos probacijos konfederaciją) arba nacionalines organizacijas, kaip antai „Nacro“ Jungtinėje Karalystėje. Kai kurie žmonės nurodė savo skėtinių organizacijų pavadinimus arba infrastruktūrą ar organizacijas, kurios daugiausia veikia nacionaliniu lygmeniu konkrečiose respondentų šalyse. Duomenys rodo, kad didžioji dalis jų vykdomos veiklos yra susijusi su perkėlimo sritimi, o kai kurios organizacijos dirba pagalbos nukentėjusiesiems srityje.

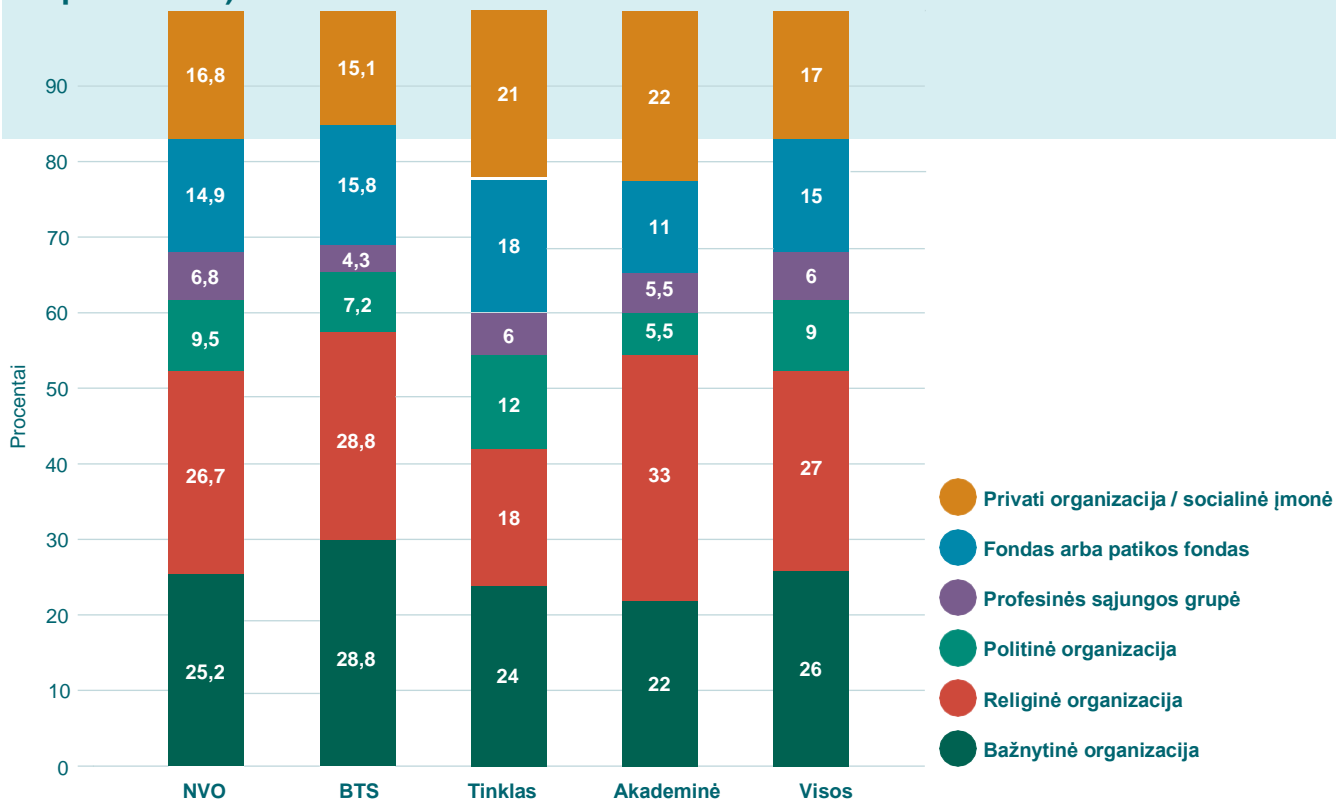
6 schema (23 puslapis) taip pat parodomas kiekviename sektoriuje veikiančios organizacijos aplinkybės, aiškiai išsiskiria bažnytinės / religinės organizacijos ir didelė dalis socialinių arba nepelno organizacijų. Reikėtų pažymėti, kad politinės organizacijos taip pat yra svarbios, ypač į tinklus orientuotoms organizacijoms.

Vertinant šiuos duomenis kitu aspektu ir diferencijuojant juos pagal šalis, matomi kai kurie pastebimi skirtumai, kaip pavaizduota 23 puslapio 7 schema. Italijoje svarbesnis vaidmuo tenka socialinėms įmonėms, joje veikia mažiau bažnytinių organizacijų. Įvairių šalių profesinėms sąjungoms tenka neįžymus vaidmuo, o bažnytinių organizacijų veikla ypač ryški Vokietijoje.

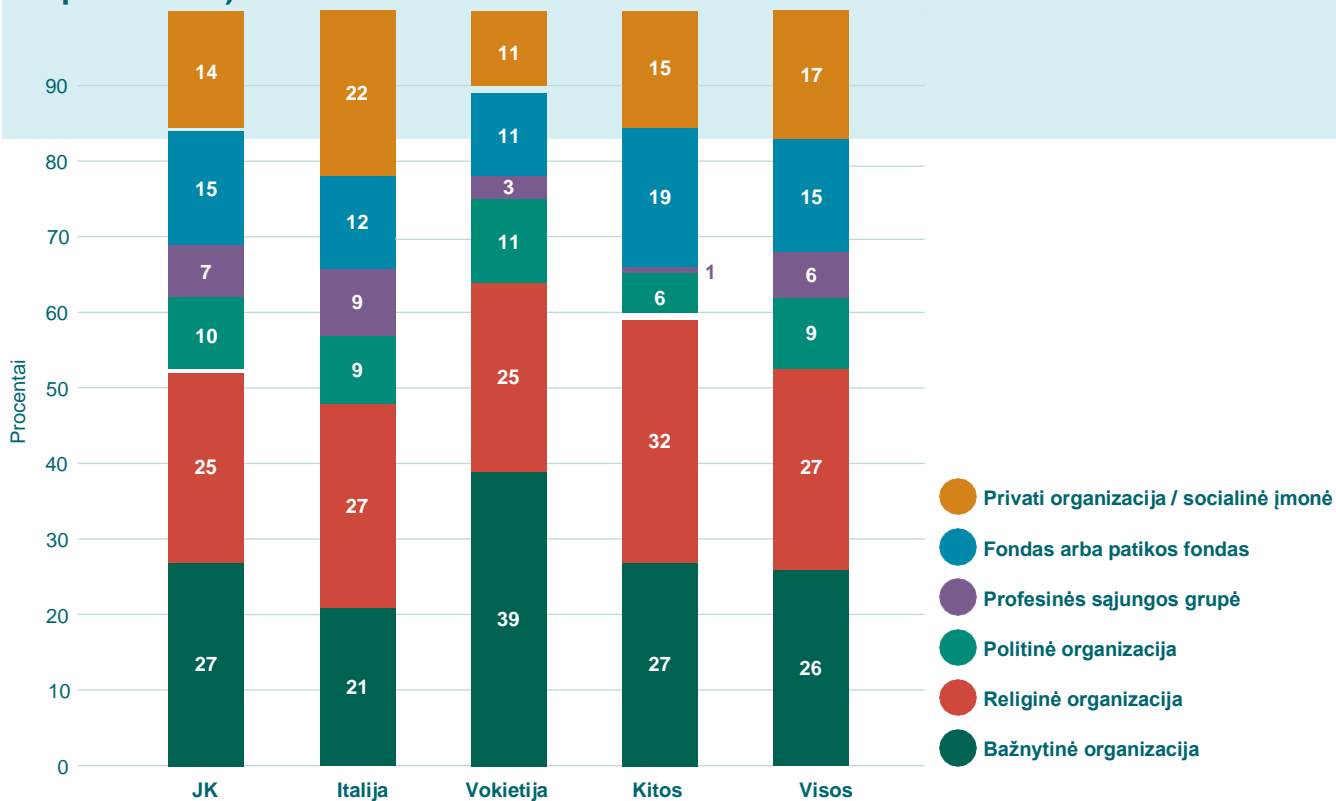
5 schema. Žinomos nacionalinės organizacijos, veikiančios baudžiamosios teisenos sistemoje

6 schema. Organizacijų aplinkybės pagal sritis (lyginant visus respondentus)

7 schema. Organizacijų aplinkybės pagal šalis (lyginant visus respondentus)

6 . Savanorių pareigos ir tarnybos planas

Šioje tyrimo dalyje respondentų buvo klausiama apie savanorių užduotis ir jų vaidmenį tarnybose. 97 % (N=209) respondentų pateikė informaciją apie organizacijas, kuriose jie dirba arba apie kurias jie žino ir kurios pasitelkia ar įdarbina savanorius.

Dažniausiai savanoriai atlieka praktines užduotis (N=164) ir (arba) eina neatlygintinas pareigas (N=77), o 73 respondentai atsakė dirbantys savanoriško konsultavimo pagrindu. Respondentai atsakė, kad jie taip pat atlieka kitas užduotis, kaip antai administravimo, renginių organizavimo, susidraugavimo ir mentorystės veiklą, koordinuoja ir remia lėšų pritraukimą, tarpininkavimą, su probacija susijusius darbus, plėtoja projektus ir vykdo rengimus. Tarėjų garbės pareigos yra ypač sudėtingos, kaip rodo čia pateikiamas Jungtinės Karalystės pavyzdys:

„Vykdami teismines pareigas magistratai pirmiausia yra įpareigoti priimti sprendimus teismuose: spręsti teismo sprendimų, bausmių paskyrimo, prašymų paleisti už užstatą ir įvairių civilinių preliminarinių sprendimų klausimus, taip pat šeimos bylų klausimus. Už teismo ribų, pagrindinė jų pareiga (gavus atitinkamą parengimą) yra susijusi su orderių išdavimu, tačiau jie taip pat gali pasirašyti tam tikrus oficialius dokumentus.

„Magistratų asociacija (MA) taip pat gali vykdyti vadybines ir administracines užduotis teismo sistemoje, eiti teismo / kolegijos pirmininko arba patariamųjų kolegijų pirmininko pareigas, taip pat organizuoti renginius. Kai kurie magistratai skiria laiko (neskaitant teisėjų pareigų) darbui su Magistratų asociacija vietos lygmenyje per padalinius ir šalies mastu per komitetų struktūras.

„Vietos lygmenyje padaliniai atlieka didžiulę dalį administracinių pareigų, siekiant šviesti ir informuoti vietos bendruomenes, kurti ryšius su magistratais praktinėje srityje ir teikti jiems tinklaveikos ir parengimo galimybes.

„Nacionaliniu lygmeniu magistratai daro įtaką Magistratų asociacijos politikai (Magistratų asociacijai vadovauja nariai),

atstovauja Magistratų asociacijai už jos ribų ir atlieka labai svarbų vaidmenį per programą Magistratai bendruomenėje, siekiant šviesti ir informuoti visuomenę apie jų darbą. Šis darbas dirbamas bendruomenėje, mokyklose ir įvairiose organizacijose.“

Daugumoje organizacijų mokami darbuotojai ir savanoriai dirbą išvien (N=123) ir retais atvejais, ypač tinkluose, organizacijas tvarko tik savanoriai. Ten, kur apmokami darbuotojai ir savanoriai dirba kartu, darbo užduotys paskirstomos skirtingai (N=93) ir savanoriai ne nuolat dirba savarankiškai (N=41).

Pasiteiravus, ar savanoriai buvo konsultuojami apie paslaugų pobūdį arba organizacijos struktūrą, paaiškėjo, kad 185 respondentai iš organizacijų dirba tiesiogiai su savanoriais. 24 asmenys į šį klausimą neatsakė. Rezultatai atskleidžia labai platų dalyvavimo diapazoną – nuo visiškai jokio dalyvavimo (N=20), iki dalyvavimo retai arba kai kada, priklausomai nuo organizacijos arba jos darbo srities. Kai kurie respondentai atsakė, kad savanoriai prisideda rengiant paslaugas arba organizacijos struktūrą, o kai kurie reguliariai susitinka su kitais darbuotojais. Kai kada savanoriai dalyvauja valdymo struktūrose, pavyzdžiui, Jungtinėje Karalystėje labdaros organizacijos privalo turėti patikėtinių valdybas. Čia pateikiami keli atsakymų pavyzdžiai:

- **Vokietija:** „Savanoriai dirba visų tipų ir visų sričių organizacijose. Jie atlieka įvairų praktinį darbą įvairiose institucijose ir tarnybose. Jie atlieka lobistų darbą bendruomenėje, Vokietijos žemių ir šalies lygmenyse siekdami, kad piliečių dalyvavimas būtų pripažįstamas ir vertinamas plačiau.“
- **Jungtinė Karalystė:** „Organizaciją prižiūri grupė patikėtinių, kurie tą daro savanoriškai ir turi didelę įtaką organizacijos struktūroje. Su dalyvaujančiais praktiniame mūsų vykdomų projektų darbe savanoriais kasmet konsultuojamasi rengiant apklausas, taip pat jie turi galimybę išsakyti nuomonę kitais būdais, tačiau planus daugiausia rengia mokami darbuotojai, o savanoriai prisideda teikiant paslaugas.“

Per tyrimą taip pat buvo klausiama, ar savanoriai dirba kalėjime ir kaip jie dirba; kai kurie atsakymai atskleidė ypač įdomios informacijos (N=182). 27 respondentai neatsakė į šį klausimą.

70 respondentų atsakė, kad jų organizacijos nedirba su kalėjimais, dar dvi organizacijos atsakė, kad jos dirba policijos kamerose. Kalėjimuose nedirbančios organizacijos paaiškino, kad ten, kur yra susiklosčiusi sena bendradarbiavimo su kalėjimais tradicija, jos patiria mažiau darbo sunkumų, pavyzdžiui, darbuotojus įleidžia apsauga. Bendradarbiavimo su kalėjimu pradžia dažnai būna probleminis etapas, organizacijos, kurios gali atvesti savo savanorius į kalėjimą, susiduria su pasikartojančiais sunkumais, ypač saugumo problemomis.

Kalėjimuose organizacijos vykdo įvairių sričių veiklą, nuo pramoginės veiklos iki profesinio rengimo. Parengimas išeiti į laisvę yra svarbi savanorių darbo sritis. Toliau pateikiami keli gauti atsakymai:

- **Jungtinė Karalystė:** „Visi mūsų savanoriai yra susiję su krikščioniška aplinka, nors jie dirba su įvairių tikėjimų arba visai netikinčiais nusikaltėliais. Pradėjus vykdyti programą kalėjime ir praėjus keleriems metams, kalėjimo darbuotojai paprastai pripažįsta, kad mes jiems (mokamiems darbuotojams) nekeliamo pavojaus, todėl santykiai tarp savanorių ir kalėjimo personalo būna geri.“
- **Vokietija:** „Savanorius palaiko kalėjimo administracija. Pavyzdžiui, jie parengia patalpas grupinei veiklai arba muzikos instrumentus. Kas šešis mėnesius rengiami susitikimai su kalėjimo direktoriumi siekiant aptarti (ir išspręsti) problemas ir iškilusius sunkumus.“
- **Jungtinė Karalystė:** „Mes samdome, mokome ir remiame bendruomenės savanorius, kad jie dirbtų kalėjimuose ir padėtų mūsų konsultacinėms grupėms vykdyti administracines užduotis. Nelengva išlaikyti savanorius suinteresuotus, nes ilgai tenka laukti Atskleidimo ir draudimo tarnybos (angl. Disclosure and Barring Service, DBS) leidimo⁶ ir kalėjimo saugumo tarnybos patikrinimo rezultatų. Tačiau gavę šiuos leidimus ir pradėję dirbti kalėjimuose savanoriai tampa neatsiejama komandos dalimi.“
- **Italija:** „Yra specialus įkalinimo įstatymas, kuriuo leidžiama žmonėms dirbti kalėjime savanoriais, ir paprastai

nekyla jokių problemų su kalėjimų administracijos personalu. Italijoje yra sena savanorystės kalėjimuose tradicija, todėl paprastai savanoriai visada laukiami.“

Reikia pažymėti, kad dauguma atsakymų rodo susirūpinimą keliančią tendenciją, jog savanoriai Europos kalėjimo aplinkoje ne visada laukiami ar vertinami, ypač jei projektai nauji ar pradedami vykdyti kitame kalėjime.

7. Atstovavimas, partnerystė, viešieji pirkimai ir valdymas

Skėtinės organizacijos

Šioje tyrimo dalyje buvo nagrinėjama skėtinių organizacijų teikiama parama ir jų vaidmuo arba infrastruktūros ir organizacijų, – padedančių pagrindinėms organizacijoms praktinėmis gairėmis, įtaka ir lobizmu bei bendros nuomonės skleidimu, – teikiama parama ir jų vaidmuo.

Per tyrimą buvo klausiama, ar atitinkamose respondentų gyvenamose ES valstybėse narėse yra kokia nors skėtinė organizacija ar nėra, 30 % respondentų (N=57) į šį klausimą atsakė ne, o 32 % (N=61) sakė nežinantys.

Tik 38 % (N=73) respondentų nurodė, kad jų šalyje veikia skėtinė organizacija (JK – 52 %; Italija – 36 %; Vokietija – 35 %; kitos šalys – 11 %).

Skaitant nurodytų skėtinių organizacijų pavadinimus matyti, kad ne visos jos veikia nacionaliniu lygmeniu ir nėra aišku, ar jos konkrečiai atstovauja organizacijoms, dirbančioms su (buvusiais) nusikaltėliais, jų šeimomis ir nusikaltimų aukomis.

Konkrečiose šalyse respondentai ne dažnai nurodydavo gerai žinomas organizacijas.

Skėtinė organizacija „Clinks“⁷ veikia Anglijoje ir Velse ir yra gerai įsitvirtinusi šiame sektoriuje. Italijoje veikia „Conferenza Nazionale Volontariato Giustizia“⁸, o Vokietijoje veikia „undesarbeitsgemeinschaft Straffälligenhilfe“⁹ ir „DBH“¹⁰. Visos šios organizacijos siekia didinti informuotumą apie darbo su (buvusiais) nusikaltėliais svarbą ir vertę, bet ne išimtinai su savanoriais.

Taip pat kai kada būna neaišku, kaip respondentai suvokia terminą „skėtinė organizacija“. Tokiai organizacijai respondentai priskyrė įvairias organizacijas, pavyzdžiui, „Antigone“ (Italijoje), „Bonjo“ (Nyderlanduose), „Taula de participació Social/CAPEP“ (Italijoje), „Unlock“ (JK), „Nacro“ (JK) ir „National Offender Management Service NOMS“ (JK).

27 puslapyje 8 schemoje pateikiami duomenys, gauti paprašius respondentų įvertinti jų šalyse skėtinių organizacijų teikiamas paslaugas, rodo, kad,

jų vertinimu, jų šalyse veikiančių skėtinių organizacijų teikiamų paslaugų lygis yra žemesnis nei vidutinis, nors matyti, kad nevyriausybines skėtinės organizacijos dažniausiai teikia geriausio lygio paslaugas, o tinklai negeba pateikti kokybiškos informacijos, akademinis sluoksnis negeba pristatyti sektoriau sprendimų priėmėjams.

27 puslapyje esanti 8 schema yra grindžiama klausimais, kurie suskirstyti nuo 1 (žemiausio) iki 4 (aukščiausio) lygių, o 2,5 reiškia neutralią poziciją.

27 puslapyje pateikiamoje 9 schemoje pagal šalis išdėstomas skėtinių organizacijų teikiamų paslaugų naudingumas. Matyti, kad Italijos respondentai mažiausiai tiki bendra skėtinių organizacijų verte, o daugiausia joms pritariama Jungtinėje Karalystėje.

Tyrimo šis klausimas nagrinėtas išsamiau, buvo klausiama „Ką, jūsų nuomone, skėtinė organizacija daro gerai ir ką galėtų daryti geriau?“ Gauti 83 atsakymai, o 126 respondentai neatsakė į šį klausimą. Nors buvo prašoma rekomenduoti, ką reikėtų tobulinti, daugelis respondentų paprasčiausiai atsakė, kad jų šalyje veikiančios skėtinės organizacijos atliekamas darbas yra naudingas jų organizacijai. Buvo pateikti keli nereikšmingi pasiūlymai, kaip tobulinti veiklą: pavyzdžiui, daryti didesnę įtaką sprendimų priėmėjams, geriau vykdyti lobizmo veiklą, geriau skatinti finansavimo galimybes, tobulinti komunikaciją ir keitimąsi informacija tarp organizacijų.

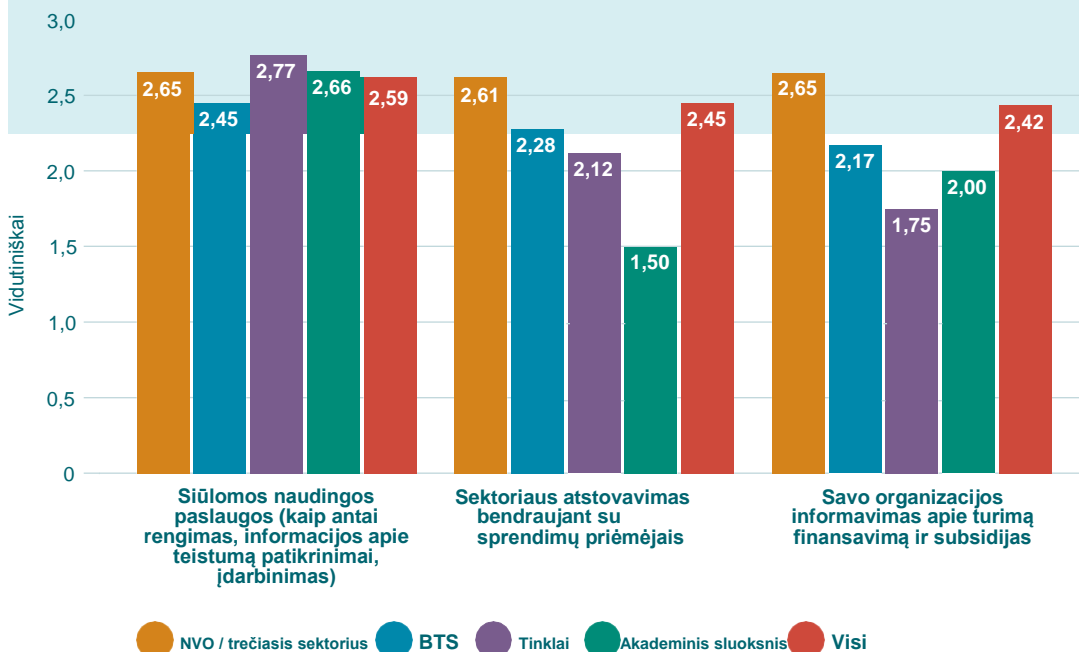
- **Portugalija:** „Patikimumas, pasitikėjimas ir sąsaja su Tarptautine kalėjimų draugija, kuriai atstovaujame Portugalijoje.“
- **Jungtinė Karalystė:** „Reikia laimėti politinį argumentą savonorių organizacijų vardu ir siekti pripažinimo, kad savonorių organizacijos gali padėti valstybei.“

Veikianti partnerystė

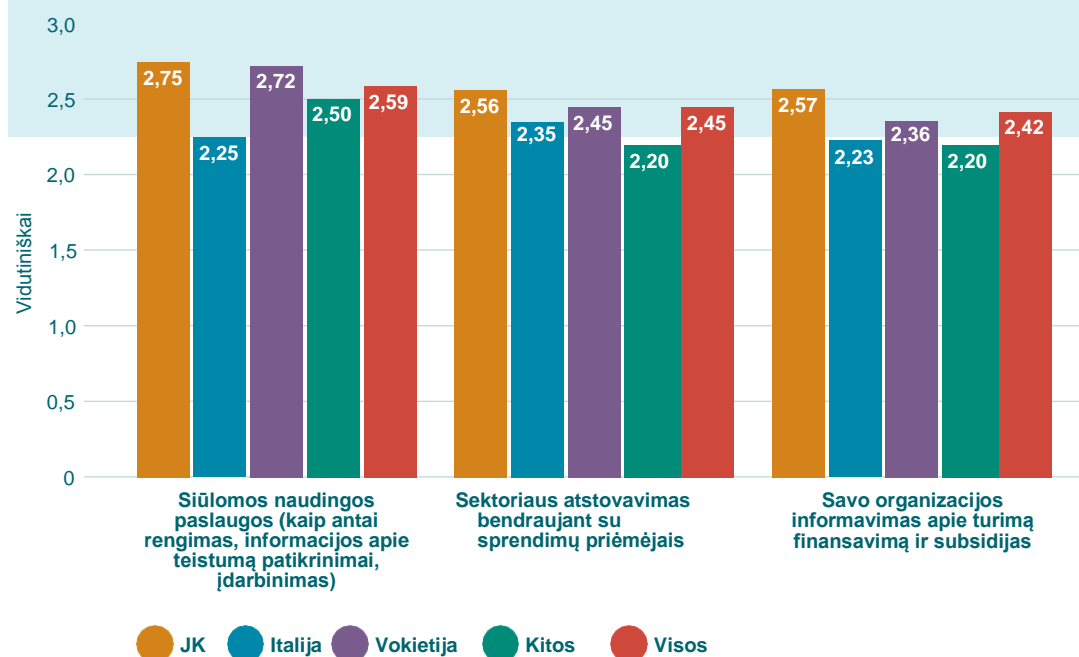
174 (iš 203) respondentų nurodė, kad jų organizacija bendradarbiauja su kitomis organizacijomis. Jie yra užmezgę partnerystę su įvairiomis organizacijomis, bet daugiausia su NVO / savanoriško darbo sektoriaus organizacijomis (N=153) ir (arba) vyriausybėmis / valstybinėmis tarnybomis (N=134). Duomenys rodo, kad yra plačiai ir įvairiai bendradarbiaujama.

Buvo svarbu paklausti apie tai, kokia yra partnerysčių struktūra ir kam tenka atsakomybė, tad atliekant tyrimą buvo klausiama „Ar ši partnerystė (arba

8 schema. Skėtinių organizacijų vykdoma veikla pagal sektorius

9 schema. Skėtinių organizacijų vykdoma veikla pagal šalį

šios partnerystės) yra teisiškai reglamentuojamos, kad būtų aišku, kam tenka atsakomybė už rezultatus?“ Toliau 10 schemoje matyti tam tikras patvirtinimas, išskyrus Vokietiją (daugiau už neutralų 2,5 punkto lygį).

Kalbant šia tema tyrime taip pat buvo klausiama „Ar tai viešaisiais pirkimais grindžiami santykiai, kiek, jūsų manymu, įtakos turi jūsų organizacija?“ (nuo 1= visiškai jokios įtakos partnerystės santykiuose, iki 4= didelė įtaka partnerystės santykiuose; „Neutralu“= 2,5; N=122; neatsakyta – 107).

29 puslapio 11 schemoje matoma, kad, Italijos trečiojo sektoriaus respondentų nuomone, jie turi mažiausiai įtakos viešųjų pirkimų santykiuose.

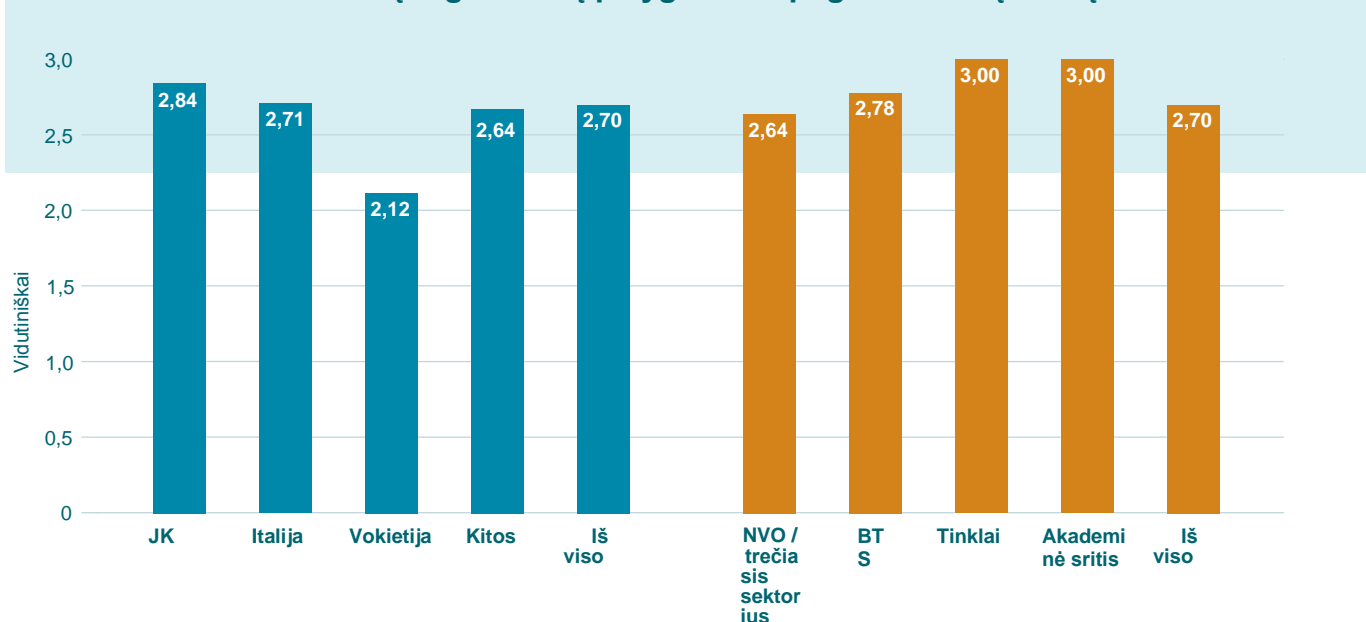
Kalbant apie partnerystės kokybę, tyrime buvo klausiama „Kas, jūsų nuomone, yra veiksminga palaikant jūsų partnerystės santykius ir ką būtų galima tobulinti?“ Iš viso gauti 89 atsakymai, o 120 respondentų neatsakė į šį klausimą.

Respondentai nurodė plataus diapazono temas, įskaitant bendradarbiavimo būdus, būtinybę turėti gerą

partnerystės susitarimą, finansavimą, komunikaciją, nepriklausomybę, ryšius su valstybiniu sektoriumi ir leidimą dirbti savanoriams. Keletas pavyzdžių:

- **Jungtinė Karalystė:** „Atskaitomybės klausimas partnerių santykiuose visuomet yra sudėtingas, dėl skirtingų prioritetų ir neturint tiesioginės valdymo kontrolės gali ilgai užtrukti, kol bus sudarytas susitarimas.“
- **Rumunija:** Todėl, kad mokomasi iš partnerių patirties, todėl, kad galima susivienyti ir kartu veikti stipriau, todėl, kad skirtingose srityse negalima atlikti pakeitimų kartu su partneriais.“
- **Jungtinė Karalystė:** „Komunikacija puiki – visi pasiekiami savo tikslų ir įgyvendiname siekius, ir aiškiai žinome, kas už ką atsakingas. Pavyzdžiui, rengiant mokymo kursus ir teikiant mentorystės paslaugas išvien dirba 26 organizacijos, prisidedančios savo specialistų žiniomis. Todėl mūsų klientams daroma plataus masto įtaka, jie patenka į orientuotą į socialinę sritį tinklą, kuriame atsiveria būsimos galimybės ir parama visiems klientams ir partnerystėms (saugiai) eksperimentuoti ir kurti veiksmingus procesus.“

10 schema. Darbo teisinių reglamentų palyginimas pagal sektorių ir šalį

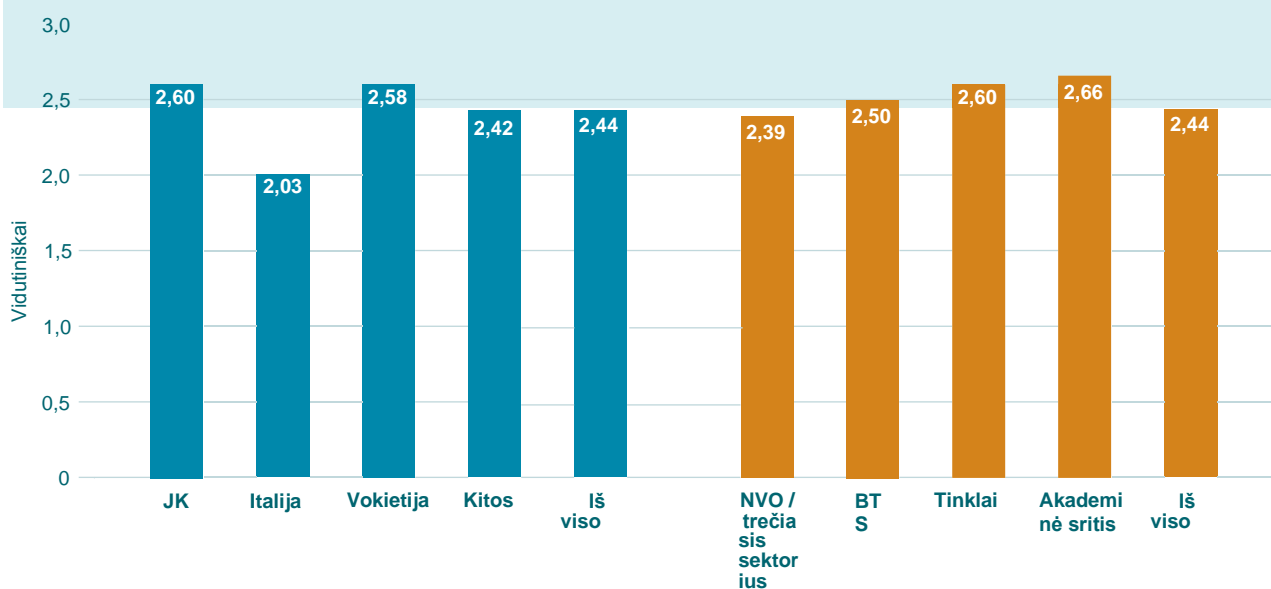
- **Jungtinė Karalystė:** „Mūsų nepriklausomumas yra svarbus dalykas. Kitos organizacijos taip pat yra „jautrios komerciniu požiūriu“, tai reiškia, kad jos dažnai nenori atvirai dirbti bendradarbiaudamos.“
- **Jungtinė Karalystė:** „Šiuo metu partnerystės orientuotos į finansinį aspektą, gaila, nes mums reikia tokių partnerysčių, kuriose svarbiausia būtų poreikių įvertinimas ir paslaugų teikimas, ne finansavimas.“
- Egzistuoja pripažinimo problema. Savanorystę (kartais net plačiau – trečiojo sektoriaus darbą) būtų galima skatinti geriau (populiarinti, didinti informuotumą, pasitelkti žiniasklaidą).
- Daugelyje organizacijų nepriklausomybės klausimas ypač svarbus (finansai, veikla). Kita vertus, matoma tendencija, kad partnerystės darbo sąnaudos ir rizika tenka nevyriausybinėms organizacijoms.

Taip pat buvo nurodytos siūlomos tobulinti sritys.

Pagrindines temas, kurios nustatytos išanalizavus visus atsakymus, būtų galima apibendrinti taip:

- Bendradarbiavimas turėtų būti grindžiamas bendromis idėjomis.

11 schema. Galimos savanoriško darbo sektoriaus organizacijų įtakos viešųjų pirkimų santykiams palyginimas pagal sektorių ir šalis

8 . Savanorių įdarbinimas

Atliekant tyrimą buvo klausiama, kaip savanoriai yra samdomi, atsakymai nurodyti toliau 12 schemoje.

Daugelis organizacijų taiko skirtingus įdarbinimo metodus; tą rodo tai, kad respondentai vidutiniškai rinkosi 4,5 iš 10 galimų atsakymų. Apskritai organizacijos iki šiol įdarbina darbuotojus naudodamos „tradicinius“ metodus (per asmeninius ir žodinius ryšius), tačiau duomenys taip pat rodo, kad yra taikomi ir šiuolaikiškesni metodai, kaip antai internetinė reklama ir savanorių centro duomenų bazių naudojimas. Daugelis respondentų rado savanorius tiesiogiai kalbėdami su religinėmis organizacijomis ir kontaktais.

Lyginant šalių duomenis nematoma pažymėtinų reikšmingų skirtumų.

Respondentų buvo klausiama, kaip jie tikrina savanorius priimdami į pareigas, atsakymai pateikti 31 puslapio 13 schemoje:

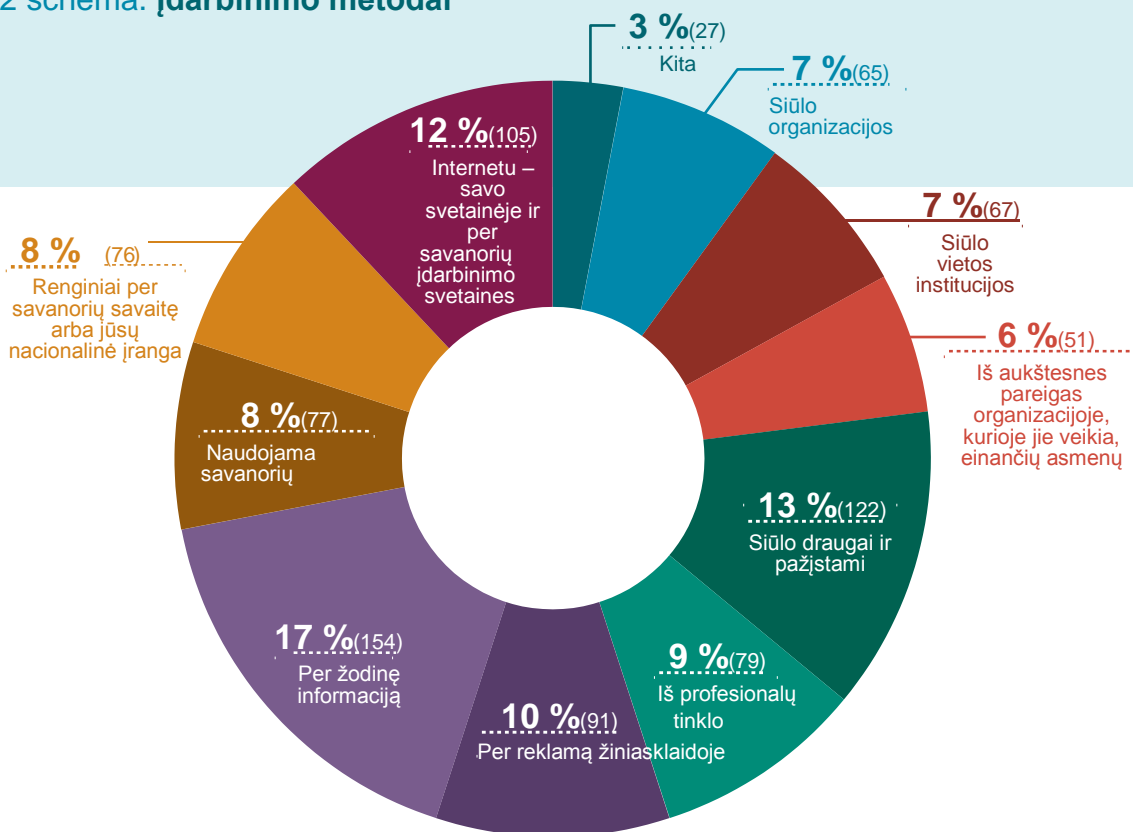
- 120 atsakė, kad tikrina, ar savanoris turi kokių nors tos srities žinių,

- 117 respondentų atsakė, kad jie atlieka oficialų aplinkybių patikrinimą, patikrina informaciją apie teistumą,
- 51 atsakė, kad jie tikrina atitinkamą kvalifikaciją,
- 27 atsakė, kad jie žiūri, ar savanoris turi kokios nors įrodomos profesinės patirties,
- 15 respondentų atsakė, kad savanoriai netikrinami.

13 schemoje nurodoma, kad savanoriai įdarbinami atsižvelgiant į du esminius veiksnius: žinias apie pareigas ir saugumo patikrinimą. Aplinkybių patikrinimas ir saugumo patikrinimas dažniausiai atliekami Jungtinėje Karalystėje, o rečiausiai – Italijoje, čia organizacijos daugiausia dėmesio dažniausiai skiria įrodomai patirčiai. Akademiniame sluoksnyje, labiau nei bet kuriame kitame sektoriuje, daugiausia dėmesio skiriama tinkamai kvalifikacijai, ir tik labai nedidelis skaičius respondentų atsakė, kad savanorių patikra apskritai neatliekama.

Tolesnė duomenų analizė rodo, kad savanoris turi turėti kvalifikaciją, tai labai svarbus reikalavimas,

12 schema. Įdarbinimo metodai

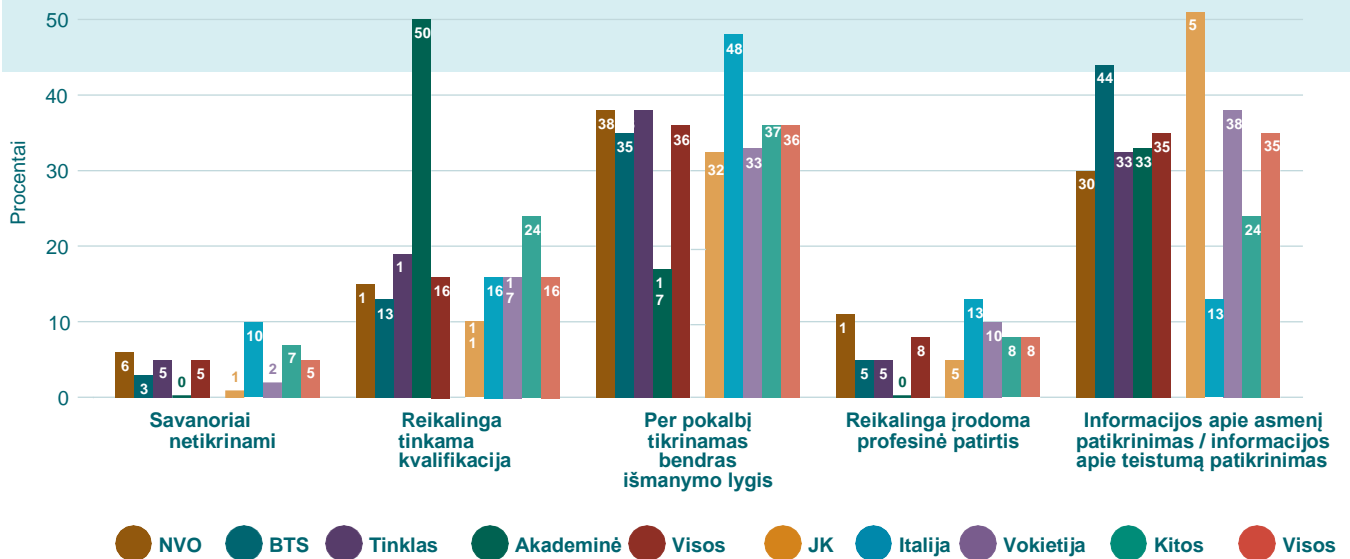

tačiau respondentai šį teiginį tyrime apibrėžė prastai. Sąvoka „kvalifikacija“ iš tiesų gali reikšti profesinę kompetenciją, bet taip pat gali būti susijusi su motyvacija, asmens aplinkybėmis ir ypač su socialiniais įgūdžiais.

44 klausime respondentų teirautasi, kaip jie atmetų paraišką dėl savonorio vietos, jei

savonoris organizacijai „netinkamas“. Respondentų buvo klausama, kaip jie tvirtina savonorius į pareigas, atsakymai pateikti 31 puslapio 13 schemeje: 48 asmenys atsakė, kad informuotų netinkamą kandidatą telefonu, o 78 atsakė, kad informuotų laišku arba el. paštu. 27 respondentai atsakė, kad nėra oficialių atmetimo procedūrų. (Galimi įvairūs atsakymai, N=203; nėra 6).

13 schema. Tikrinimo praktikos palyginimas pagal sektorius ir šalis

9. (Buvusių) nusikaltėlių įdarbinimas savanoriais

Dirbantys savanoriais (buvę) nusikaltėliai tyrime yra laikomi ypatingo dėmesio verta sritimi, nes dėl turimos asmeninės patirties politikoje ir tyrimuose jie dažnai laikomi teikiančiais vertingas paslaugas. Per tyrimą buvo klausama, ar įdarbinimo politikoje organizacijoms leidžiama įdarbinti šios grupės žmones savanoriais. 62 % (N=132) atsakė į šį klausimą „taip“, o 22 % (N=47) atsakė „ne“, 11 % (N=24) nežinojo. Duomenys rodo, kad yra nedidelis skaičius organizacijų, privalančių įdarbinti (buvusius) nusikaltėlius savanoriais, keli pridūrė, kad aktyviai skatina (buvusius) nusikaltėlius kandidatuoti į tokias pareigas.

Tyrime toliau nagrinėta ši sritis ir respondentų buvo klausama, ar galimybė užimti savanorių pareigas (buvusiems) nusikaltėliams yra ribojama ir, jei taip – kaip? Į šį atvirą klausimą gauti 93 atsakymai.

Kai kurios organizacijos atsakė neįtraukiančios (buvusių) nusikaltėlių dirbti savanoriais. Kitos atsakė, kad (buvę) nusikaltėliai, jei nori, kad jų kandidatūra į savanorio pareigas būtų svarstoma, turi įrodyti, kad per tam tikrą laikotarpį nebenusikalto. Kai kurie respondentai kritikavo kliūtis, su kuriomis tenka susidurti, daugiausia – klausimus, susijusius su saugumu (informacijos apie teistumą patikrinimą, rizikos įvertinimą).

Duomenys rodo, kad kai kuriuose kalėjimuose (buvusiems) nusikaltėliams neleidžiama dirbti savanoriais ir kad yra nustatytų apribojimų, dėl užduočių ir pareigų, kurias jie gali vykdyti, paprastai jos priklauso nuo jų nusikaltimo (-ų) pobūdžio. Nėra bendros šio klausimo reguliavimo taisyklės, o kai kurie respondentai atsakė, kad sprendimai priimami kiekvieną atvejį vertinant atskirai. Kai kurie atsakymai yra pateikiami toliau:

- **Jungtinė Karalystė:** „Mano savanoriai dirba vietos bendruomenėje ir lankosi galimai galinčių vėl pradėti nusikalsti žmonių namuose, todėl reikia atsižvelgti į visą informaciją apie teistumą, vertinant tinkamumą eiti šias pareigas. Mes neribojame turinčių teistumą asmenų galimybės kandidatuoti į savanorio vietą, bet tokią kandidatūrą turi atidžiai įvertinti vadovai.“
- **Lietuva:** „Vienas iš pagrindinių kriterijų sprendžiant, ar įdarbinti (buvusius) nusikaltėlius, yra teigiamas požiūris, noras sunkiai dirbti, mokytis ir ugdyti asmenybę bei dvasią.“

Iš šių pavyzdžių aišku, kad dirbančiose su (buvusiais) nusikaltėliais organizacijose yra labai svarbu saugumas ir rizikos vertinimas. Taip pat svarbu pažymėti, kad kai kurios organizacijos paminėjo neigiamą viešąją nuomonę, galinčią kelti sunkumų norint įtraukti (buvusius) nusikaltėlius.

Respondentų buvo klausama, ar (buvusiems) nusikaltėliams savanoriais yra sudėtinga patekti į kalėjimą dirbti? Tik 7 atsakė, kad niekada nebūna sudėtinga, o 24 atsakė, kad visada sudėtinga. 38 asmenys nurodė, kad tai priklauso nuo kalėjimų personalo. Likę 56 atsakė nežinantys. Nedidelis skaičius nurodė, kad tai priklauso nuo asmens ir nuo padaryto nusikaltimo pobūdžio, o kiti nurodė, jog tai priklauso nuo saugumo patikros konkrečiame kalėjime.

Respondentų buvo klausama, ar yra nustatytos kokios nors ypatingos įdarbinimo arba rengimo priemonės norint įtraukti (buvusius) nusikaltėlius dirbti savanoriais. Kai kurie respondentai atsakė, kad rengia parengiamuosius susitikimus su jais, bet po jų jie būna įtraukiami į įprastą rengimą ir darbą. Kiti respondentai nurodė, kad su jais elgiamasi, kaip su visais savanoriais.

10. Savonoriškos veiklos mastas

Siekiant surinkti daugiau duomenų per šį pagrindinį tyrimą, respondentų buvo klausama, apytikriai kiek savonorių jų organizacijoje buvo per užbaigiamąjį tyrimą. 189 organizacijos atsakė:

- 1–10 savonorių – 40 respondentų,
- 11–30 savonorių – 46 respondentai,
- 31–50 savonorių – 33 respondentai,
- 51–100 savonorių – 24 respondentai,
- 100 ir daugiau savonorių – 46 respondentai.

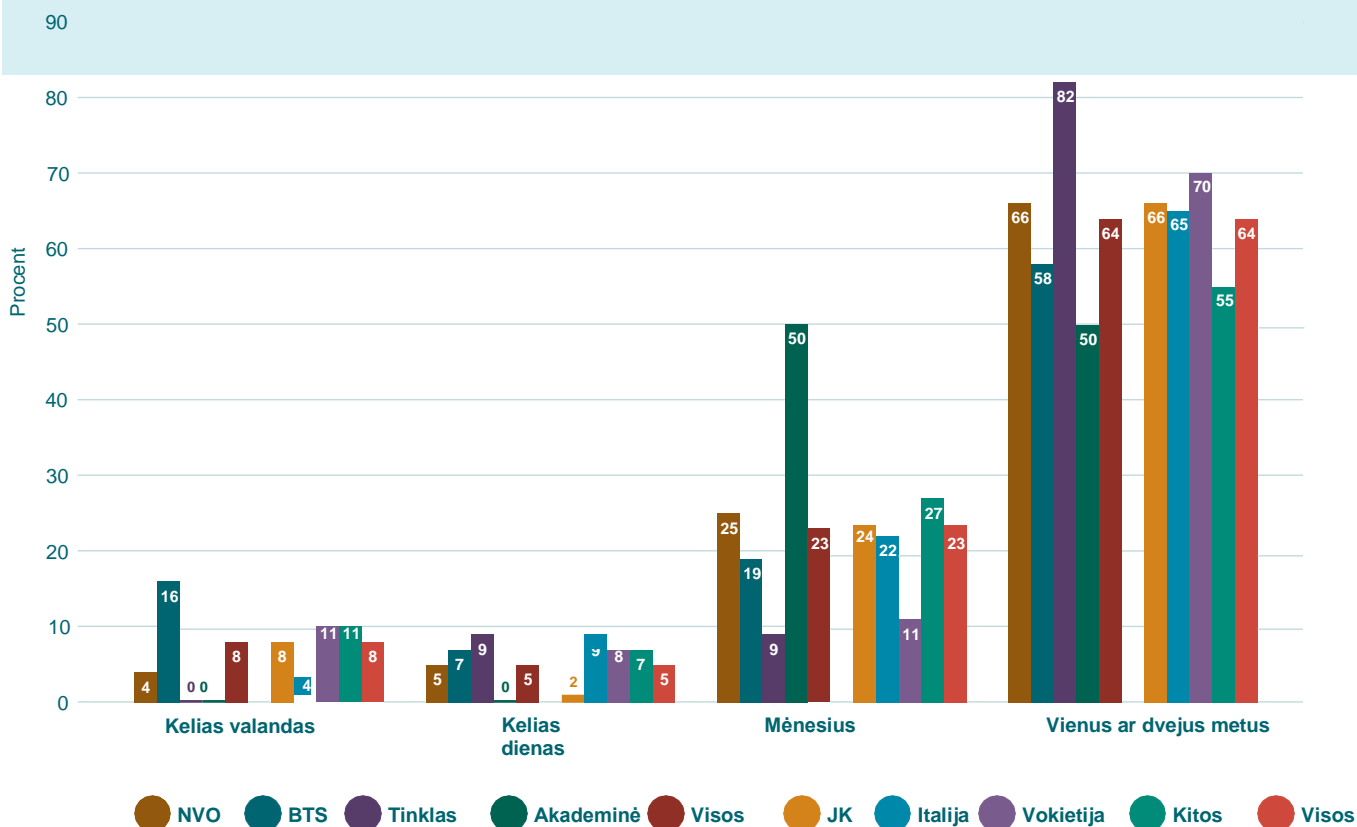
Mokamų darbuotojų ir savonorių santykis svyruoja nuo 1:1 iki 1:25, kaip nurodė kai kurios organizacijos. Be to, yra ir tokių organizacijų, kurias tvarko

ir kurioms vadovauja vien savonoriai. Norint geriau susidaryti esamą vaizdą, tyrime buvo fiksuojami duomenys, rodantys, kiek laiko savonoriai paprastai išbūna vienoje organizacijoje. Atsakymai pasiskirstė taip:

- 139 atsakymai – 1 ar daugiau metų,
- 49 atsakymai – kelis mėnesius,
- 17 atsakymų – kelias valandas,
- 12 atsakymų – kelias dienas.

14 schema parodomas ryšys tarp laiko, kurį savonoris išbūna organizacijoje, ir organizacijos tipo bei šalies, kurioje dirbama. Savonoriškas darbas baudžiamosios teisenos sistemoje dažniausiai trunka ilgai, respondantai nurodė, kad tai iš tiesų priklauso nuo vaidmens ir susijusių pareigų, taip pat nuo organizacijų poreikių. Darbas tinklų organizacijose, regis, trunka ilgiausiai.

14 schema. Laikotarpis, kurį savonoriai dirba savo organizacijoje, lyginant sektorius ir šalis

Pateikiami keli pavyzdžiai, kaip ir kodėl šie darbo laikotarpiai būna skirtingi:

- **Jungtinė Karalystė:** „Visi savanoriai yra skirtingi, mūsų programa vykdoma trejus metus. Kai kurie čia dirba nuo pradžių, kiti išbūna tik kelis mėnesius.“
- **Vokietija:** „Mes teikiame pirmenybę mažiausiai 5 metų įsipareigojimui. Informuojame jus apie tai iš pat pradžių.“

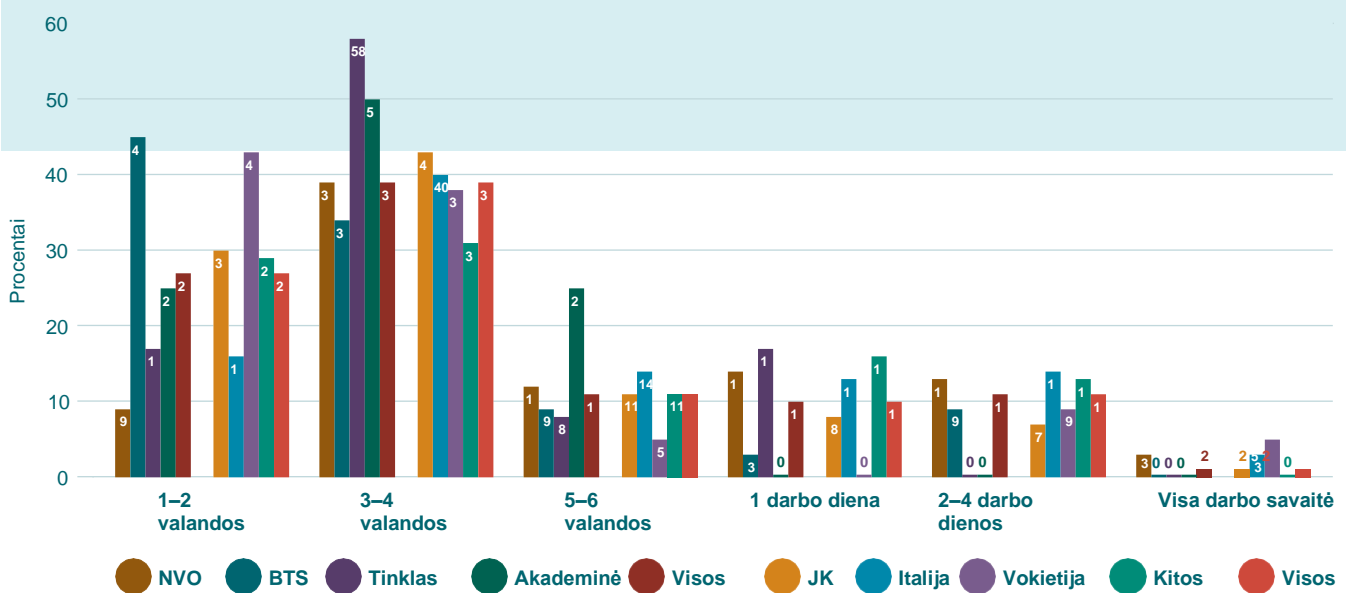
Atsakymų į klausimą, kiek valandų per savaitę savanoriai paprastai dirba, duomenys pasiskirstė, kaip nurodyta toliau, pagal juos taip pat galima lyginti šalis:

- 83 atsakymai – 3–4 valandas
- 57 atsakymai – 1–2 valandas
- 24 atsakymai – 5–6 valandas

- 23 atsakymai – 2–4 darbo dienas
- 22 atsakymai – visą darbo dieną (8 valandas)
- 4 atsakymai – visą darbo savaitę (nuo 35 valandų iki savaitės).

Toliau 15 schemoje atskleidžiami tam tikri sektorių ir šalių skirtumai. Daugumoje sričių savanoriai dirba nuo 1 iki 4 valandų per savaitę. Matoma ir ilgesnė darbo trukmė, bet ne tokiu mastu. Reikėtų pažymėti, kad darbas priklauso nuo paslaugos poreikių ir turimo finansavimo. Vieno respondento iš Nyderlandų teigimu, „jis gali trukti labai įvairiai, priklausomai nuo konkrečios užduoties, trukmė gali siekti kelias valandas per mėnesį arba ilgiau kaip valandą per dieną.“

15 schema. Dirbamo savanorio darbo trukmės palyginimas pagal sektorius ir šalis

11. Savanorių rengimas

Paklausus, ar savanoriai gavo kokį nors parengimą, 22 respondentai atsakė „ne“, bet 182 atsakė „taip“. 3 žmonės atsakė nežinantys, o 73 asmenys neatsakė į šį klausimą. Toliau respondentai taip atsakė į klausimą, kaip vertinamas savanorių parengimo poreikis:

- 81 atsakymas – visi kandidatai gauna tą patį parengimą,
- 49 atsakymai – kandidatų parengimo poreikiai vertinami atliekant poreikių analizę, kurią atliekant atsižvelgiama į kandidato aplinkybes ir klientūrą,
- 4 atsakymai – parengimas teikiamas prireikus (savanoris privalo paprašyti parengimo),
- 2 atsakymai – mums geriau, kad savanoriai negautų specialaus parengimo.

Didžioji dauguma duomenų rodo, kad paprastai organizacijoje parengiami visi savanoriai. Buvo tiksliai klausiama, koks parengimas teikiamas:

- 125 atsakymai – standartinis, nustatytas parengimas (kelių valandų ar dienų trukmės),
- 105 atsakymai – tęstinis rengimas,
- 27 atsakymai – rengimas yra susijęs su oficialia tęstinio švietimo kvalifikacija.

Kai kurie respondentai atsakymus suskirstė smulkiau. Jie nurodė, kad rengimo galimybės priklauso nuo savanorio pareigų ir parengimo

poreikių. Labiau specializuotoms pareigoms reikia oficialiesnio parengimo. Kai kur savanoris rengiamas „dirbant“, o kitur kasmet rengiami tolesni mokymai:

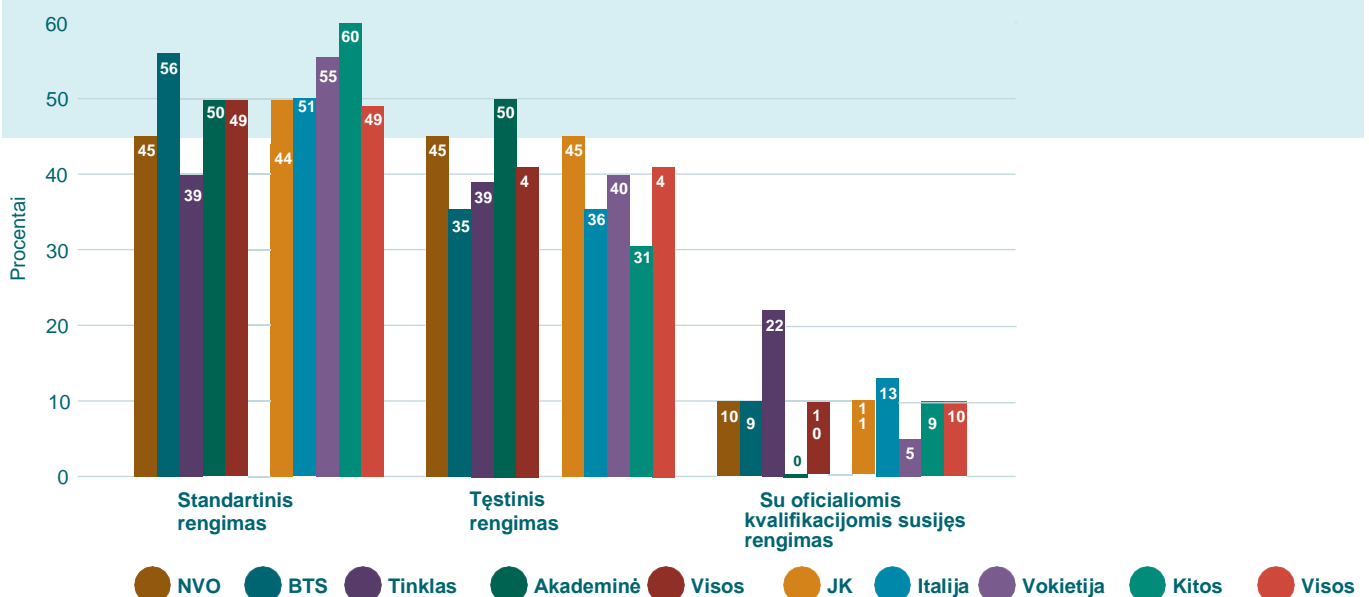
- **Kroatija:** „Rengimą sudaro trys dalys ir jis dalijamas į tris dalis. Pirma dieną savanoriai supažindinami su Kroatijos teisės aktais, antrą dieną aptariami psichologiniai paramos aspektai, komunikacijos įgūdžiai ir kalbėsena. Trečia diena skirta praktinei daliai, kurioje žaidžiama vaidmenimis ir apsilankoma teisme.“

Iš 36 puslapyje pateikiamos 17 schemos matyti, kad dažniausiai mokymai rengiami pačiose organizacijose (128 atsakymai) ir juos vykdo pačios organizacijos darbuotojai. Atitinkamose šalyse rengimus kai kada vykdo skėtinės organizacijos (29 atsakymai ir labai retai – trečiosios šalys, pavyzdžiui, mokyklos, koledžai ar viešojo sektoriaus įstaigos.

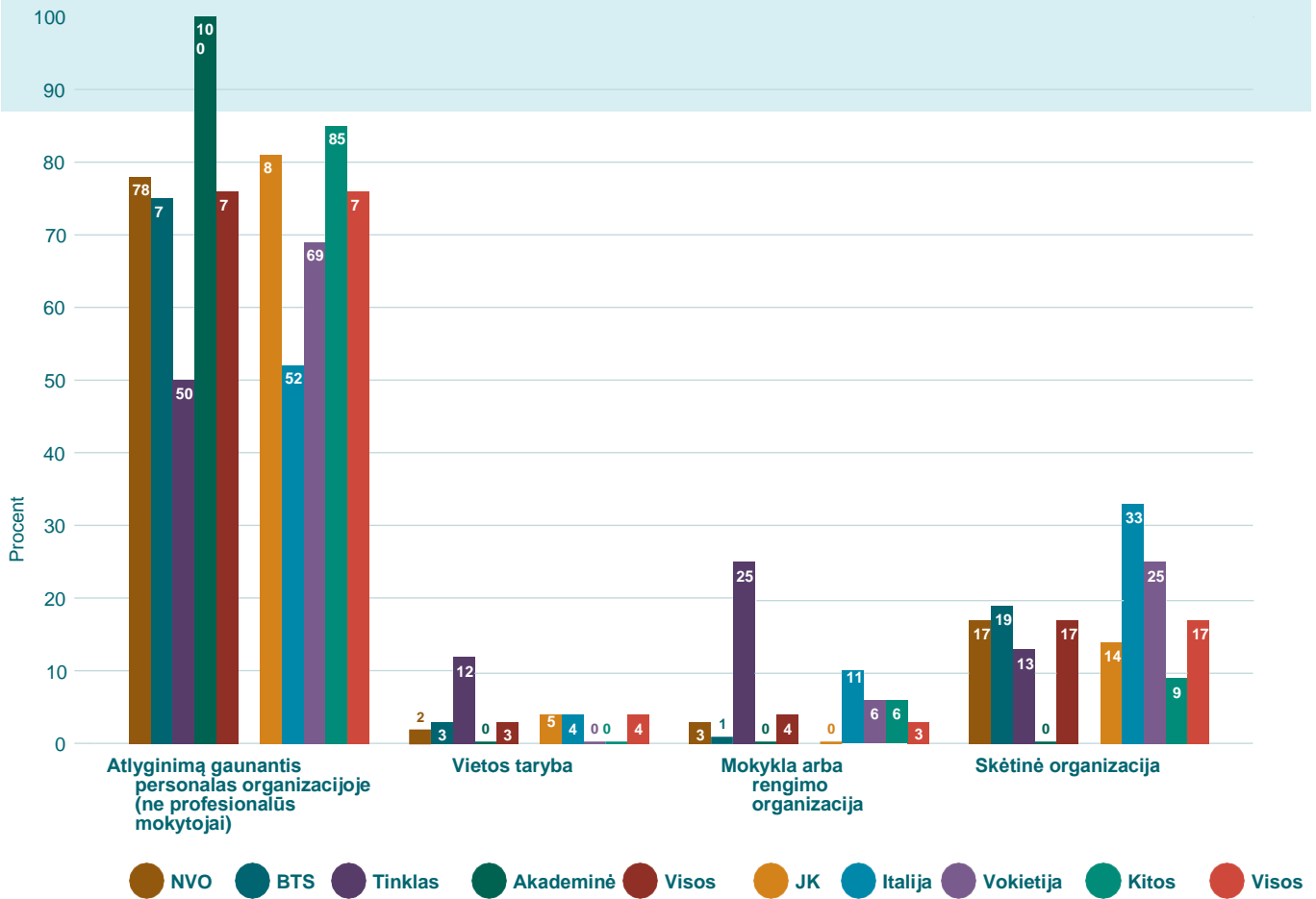
Respondentų buvo klausiama, kas iš toliau nurodytųjų teikia rengimus:

- 111 atsakymų – kitas atlyginimą gaunantis personalas (ne profesionalūs mokytojai),
- 104 atsakymai – profesionalūs mokytojai,
- 97 atsakymai – kolegos savanoriai,
- 18 atsakymų – tikslinės grupės nariai.

16 schema. Savanorių rengimo organizacijoje tipas, lyginant sektorius ir šalis

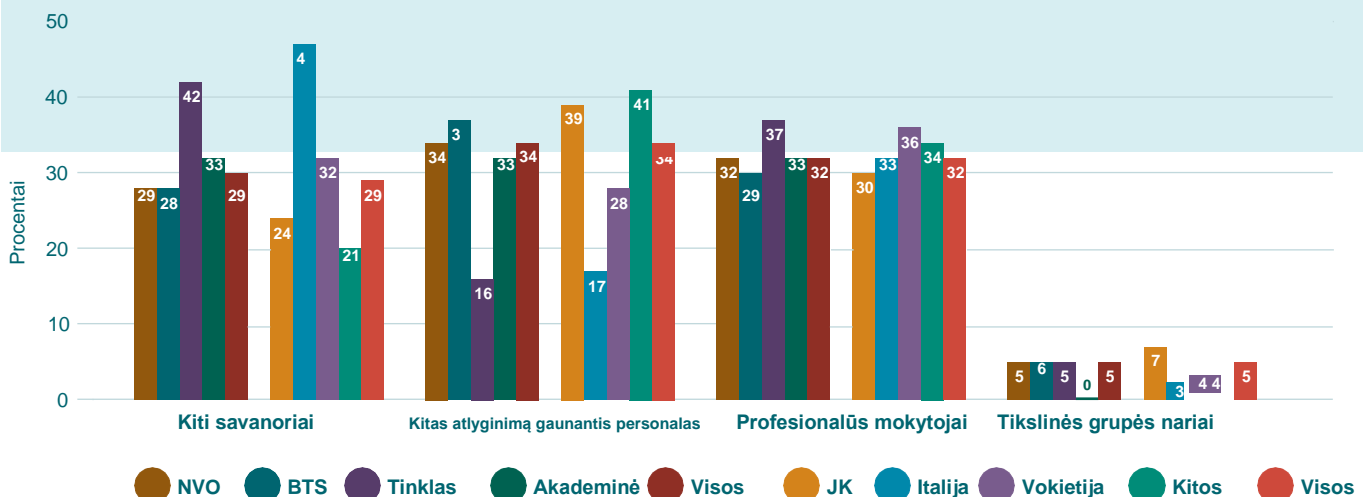
17 schema. Rengimo teikimo palyginimas pagal

Toliau 18 schemoje parodomas šalių palyginimas pagal tai, kaip teikiamas rengimas. Apskritai maždaug trečdalis rengimo atlieka

kiti savanoriai, trečdali atlieka atlyginimą gaunantis personalas, o trečdali – profesionalūs mokytojai. Rečiau – parengimą taip pat gali suteikti (buvę) nusikaltėliai.

18 schema. Teikiančiųjų rengimą palyginimas pagal sektorių ir šalį

12. Dirbantys su nepilnamečiais nusikaltėliais ar jaunais suaugusiais nusikaltėliais

57 % (N=119) atsakusių organizacijų turi savonorių, kurie dirba su nepilnamečiais nusikaltėliais arba jaunais suaugusiais (iki 21 metų amžiaus).

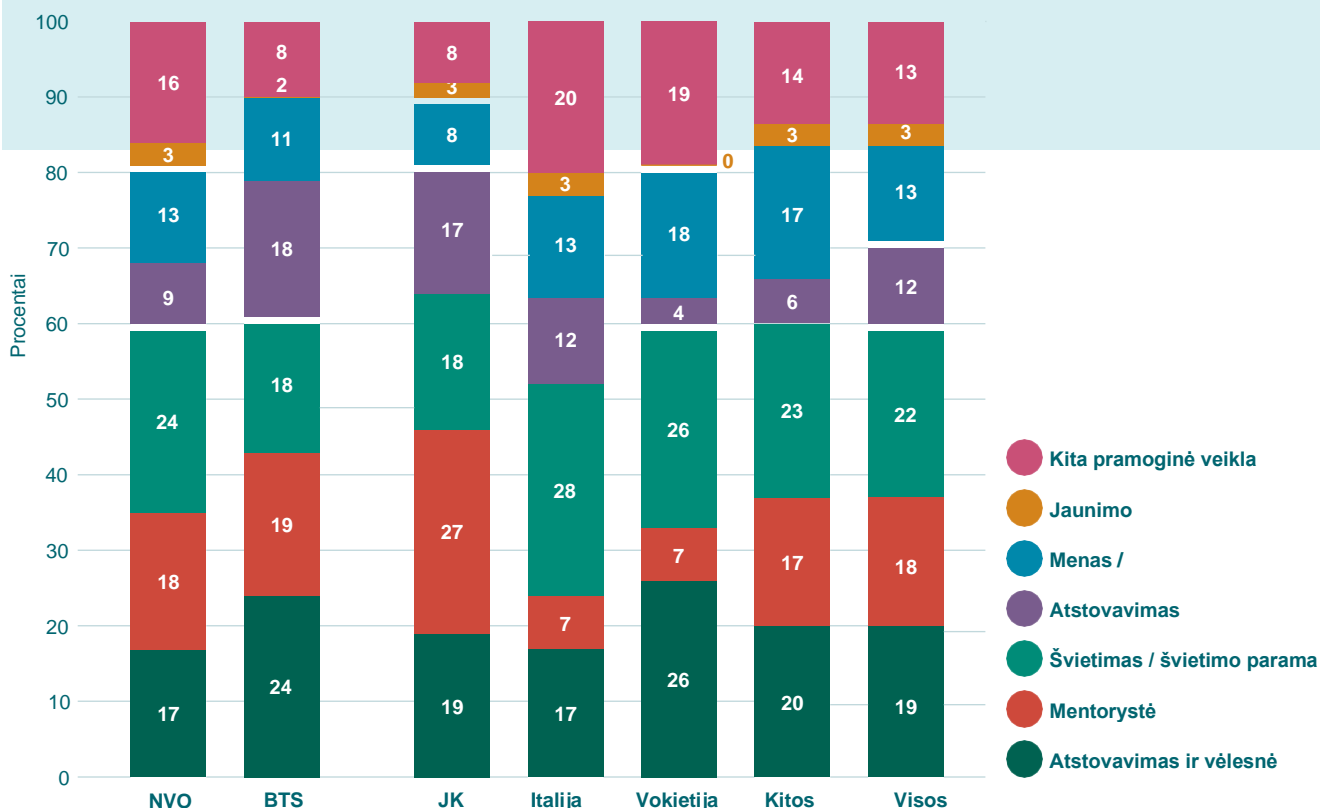
Buvo klausiama apie darbą su jaunimu ir ar jų savonoriai dirba šiose srityse (gali būti po kelis atsakymus):

- 60 atsakymų – švietimas / švietimo parama,
- 52 atsakymų – perkėlimas ir vėlesnės priežiūros teikimas,
- 47 atsakymai – mentorystė,
- 36 atsakymai – kita pramoginė veikla,
- 34 atsakymai – menas ir sportas,
- 31 atsakymas – tinkamas atstovavimas suaugusiesiems,
- 7 atsakymai – jaunimo nusikalstamumo priežiūros grupė.

19 schemoje nurodoma, kad perkėlimas ir vėlesnė priežiūra yra labai svarbios darbo su nepilnamečiais ir jaunimu sritys. Mentorystė ypač svarbi Jungtinėje Karalystėje; švietimas ir kita pramoginė veikla – Italijoje, o menas bei sportas – Vokietijoje. Vokietijoje nėra jaunimo nusikalstamumo priežiūros grupės, o atstovavimo veikla daugelyje savanoriškos veiklos sektoriaus organizacijų nėra teikiama. Kaip rodo duomenys, menas ir sportas nėra gerai reprezentuojami Jungtinėje Karalystėje, kalbant apie savonorių darbą su nepilnamečiais ir jaunimu.

Respondentų buvo prašoma išsamiai nurodyti visas turimas specialias priemones dirbantiems su nepilnamečiais ir jaunimu savonoriams įdarbinti. Daugelis respondentų nurodė, kad nėra specialių priemonių ir kad visi savonoriai gauna tą patį parengimą ir yra atliekamas toks pat jų saugumo patikrinimas. Tačiau kai kurie vis dėlto nurodo, kad tai priklauso nuo konkrečios veiklos. Darbo su nepilnamečiais ir jaunais nusikaltėliais srityje

19 schema. Savonorių darbo su nepilnamečiais apžvalga pagal sektorius ir šalis

gali būti reikalingi papildomi rengimai, pavyzdžiui, parengimas dėl apsaugos priemonių:

- **Jungtinė Karalystė:** „Visi savanoriai yra tikrinami pagal sustiprintą informacijos atskleidimo sistemą, o savanoriai, kurie remia jaunas nusikaltimų aukas, gauna sustiprintą specialų parengimą.“
- **Vokietija:** „Specialus parengimas dėl jaunimo nusikalstamumo (socializacija, psichologiniai, socialiniai ir kultūriniai rizikos faktoriai).“
- **Graikija:** „Pasirūpinama, kad dirbantys su jaunimu savanoriai turėtų puikius komunikavimo įgūdžius, būtų jautrūs ir gebėtų motyvuoti.“

Tikrinant savanorius dėl darbo nepilnamečių teisingumo sistemoje, ypač yra svarbu socialinė kompetencija (artumas, entuziazmas ir įgūdžiai, socialinis intelektas, tolerancija ir gebėjimas valdyti stresą).

Respondentai pateikė gerų specialiųjų priemonių pavyzdžių, kaip remiami jų savanoriai, dirbantys su nepilnamečiais ir jaunimu:

- **Jungtinė Karalystė:** „Visas personalas yra parengtas taikyti vaikų apsaugos procedūras. Be to, komandos nariai yra švietimo ir baudžiamosios teisenos sistemos ekspertai ir taiko griežtus politikos principus, rekomendacijas ir išteklius. Mūsų paslaugos yra priklausomos nuo aplinkos (kalėjimo arba bendruomenės), tačiau visos jos sudaro holistinės (nusikaltimo) paliovos paketą klientams ir savanoriams.“
- **Jungtinė Karalystė:** „Sprendžiama nusikaltimų poveikio jaunimui problema, grupuočių vykdomų nusikaltimų, darbo mokyklose ir darbo su šeima, vaikų ugdymo klausimai.“
- **Vokietija:** „Teisinė informacija, bendradarbiavimo darbas, nusikaltimų problemos sprendimas, darbas su tėvais, pokalbio technikos.“

13. Savanorių parama, kokybės užtikrinimas ir atlygis

Respondentų buvo klausama, kas jų organizacijoje teikia nuolatinę paramą ir rūpinasi savanoriais:

- 128 atsakymai – organizacijoje yra savanorių paramos struktūros,
- 91 atsakymai – kita,
- 38 atsakymai – nuolatinė parama ar priežiūra neteikiama,
- 12 atsakymų – skėtinė organizacija,
- 3 atsakymai – vietos taryba.

39 puslapyje pateikiamoje 20 schemoje teigiama, kad didžioji paramos dalis neoficialiai teikiama pačiose organizacijose, o vietos tarybos ir skėtinės organizacijos atlieka tik nedidelį vaidmenį teikiant nuolatinę paramą.

Įdomu, kad Vokietijoje pateikti atsakymai rodo, jog savanoriai negauna išorinės paramos.¹¹

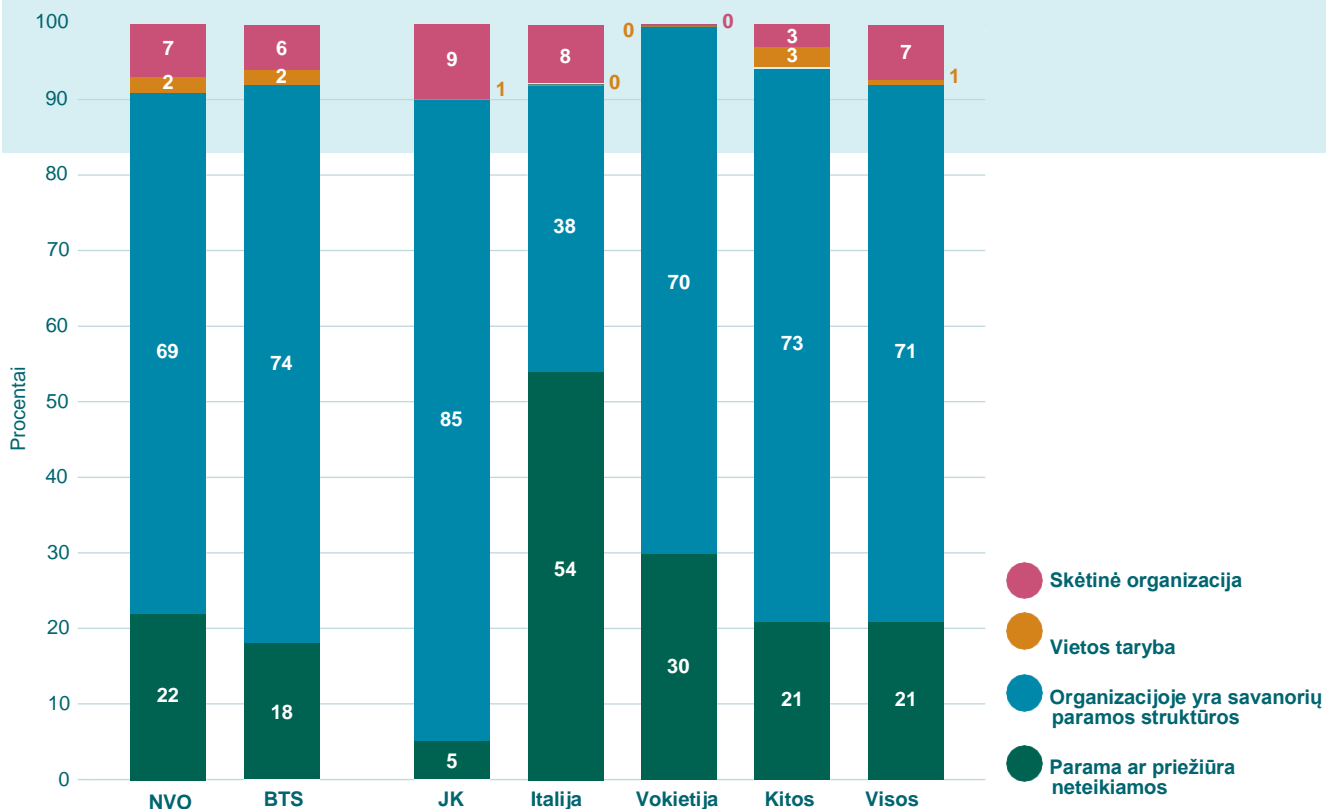
Tyrime toliau buvo klausama apie kokybės užtikrinimą ir apie tai, kaip organizacijos ją skatina ir palengvina dirbdamos su savanoriais:

- 121 atsakymas – neformaliai,
- 45 atsakymai – mūsų organizacija yra savanoriškos kokybės standarto programos dalis,
- 28 atsakymai – neturime laiko,
- 26 atsakymai – mūsų organizacija yra išoriškai akredituotos programos dalis.

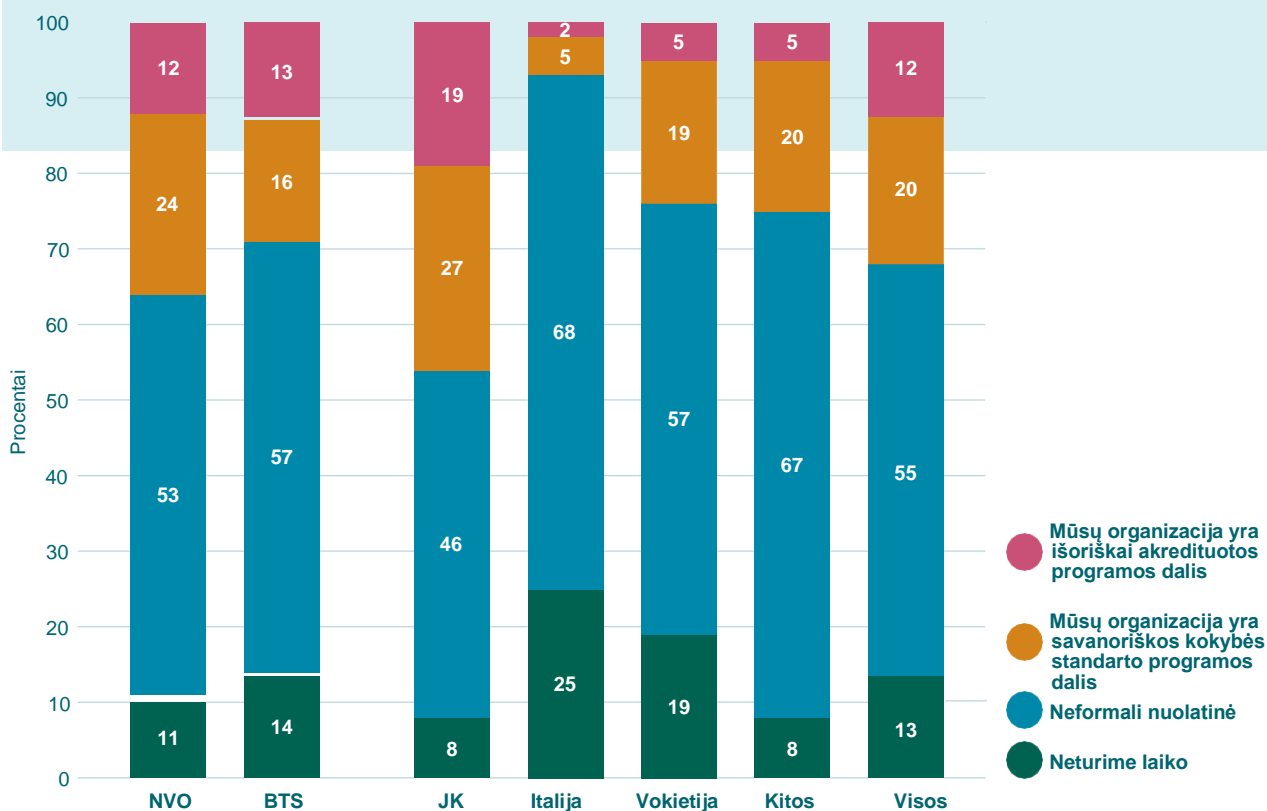
Galimi įvairūs atsakymai, N=198; nėra 11.

Išoriškai akredituota kokybės valdymo programa yra retas dalykas, ji įprastesnė Jungtinėje Karalystėje nei kitose šalyse. Italijoje kokybės valdymas taikomas rečiausiai, ketvirtis respondentų atsakė, kad jie neturi tam laiko. Savanoriškai arba išoriškai akredituotos programos retai taikomos už Anglijos ribų, be to, mažai kuo skiriasi nevyriausybinės organizacijos ir baudžiamosios teisenos sistemos.

20 schema. Savonoriams skiriamos paramos palyginimas pagal sektorius ir šalis

21 schema. Kokybės užtikrinimo metodai organizacijoje, lyginant sektorius ir

Respondentų buvo klausiama apie savanorių, su kuriais dirba, atlygį ir pripažinimą, kaip parodyta toliau 22 schemeje.

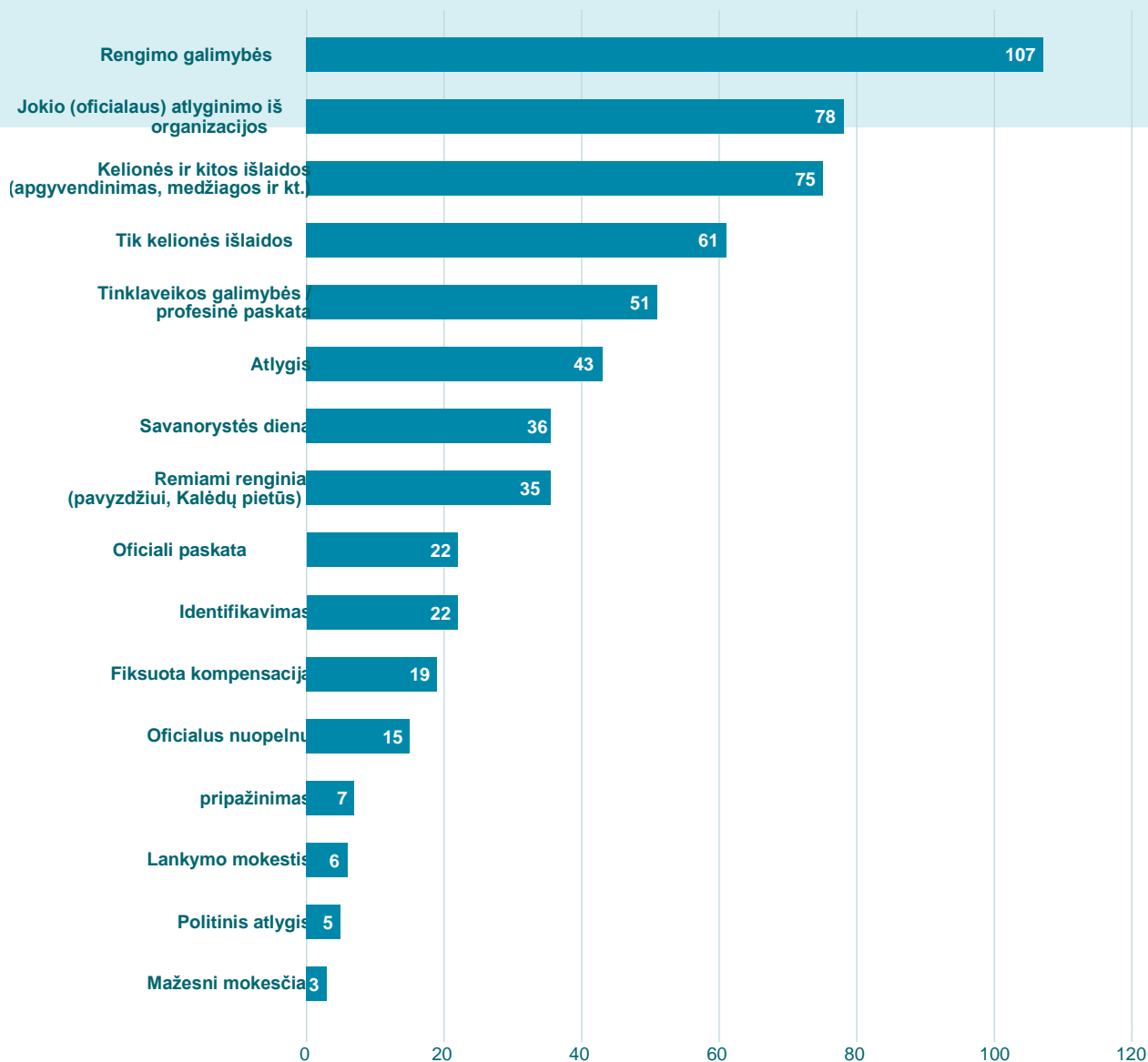
Galimi keli atsakymai, N=208; nėra 1; N=208; vidutiniškai atsakymų 2,8; daugiausia 16.

Respondentai pateikė ilgą sąrašą būdų, kuriais jie atsilygina savo savanoriams, ir jie labai skirtingi. Kai kurios organizacijos laiko, kad vertingiausias atlygis savanoriams yra pačios savanorio pareigos ir rengimo bei kartu įgyjamos tinklaveikos galimybės. Respondentai taip pat atsakė, kad

atlygis savanoriams yra galimybė susigrąžinti išlaidas, bet finansinis atlygis (pavyzdžiui, mažesni mokesčiai) ir politinis atlygis (kaip antai, pripažįstami nuopelnai) nelaikomi tokiais svarbiais.

Oficialus pripažinimas, kaip antai apdovanojimai, savanorystės dienos ir remiami renginiai, savanoriams tebėra svarbūs. Įdomu, kad nemaža respondentų grupė nurodė, jog jų organizacijose nesiūlomas joks oficialus atlygis. Kalbant apie organizacijų tipą matyti, kad politinis atlygis yra svarbesnis baudžiamosios teisenos sistemoje, palyginti su savanoriškos veiklos sektoriumi. Lyginant

22 schema. Atlygio paskirstymas savanoriams

šalių duomenis, matyti, kad rengimo galimybės Jungtinėje Karalystėje yra svarbiausias atlygis, o Italijos respondentai daugiausia atsakė, kad nėra jokio oficialaus atlygio.

Pasiteiravus, ar jų (apmokamo darbo) darbdavys paprastai remia savanorius, atsakymai pasiskirstė taip:

- 88 atsakymai – savanoriai paprastai būna bedarbiai,
- 59 atsakymai – savanorių darbdavys neteikia jokios paramos,
- 49 atsakymai – lankstus darbo laikas,
- 30 atsakymų – darbdavio teikiamas pripažinimas ir įvertinimas,
- 25 atsakymai – kita,
- 18 atsakymų – darbdaviai taiko apmokamą išimtį, skirtą savanorių veiklai darbo valandomis,
- 13 atsakymų – darbdavio infrastruktūros naudojimas.

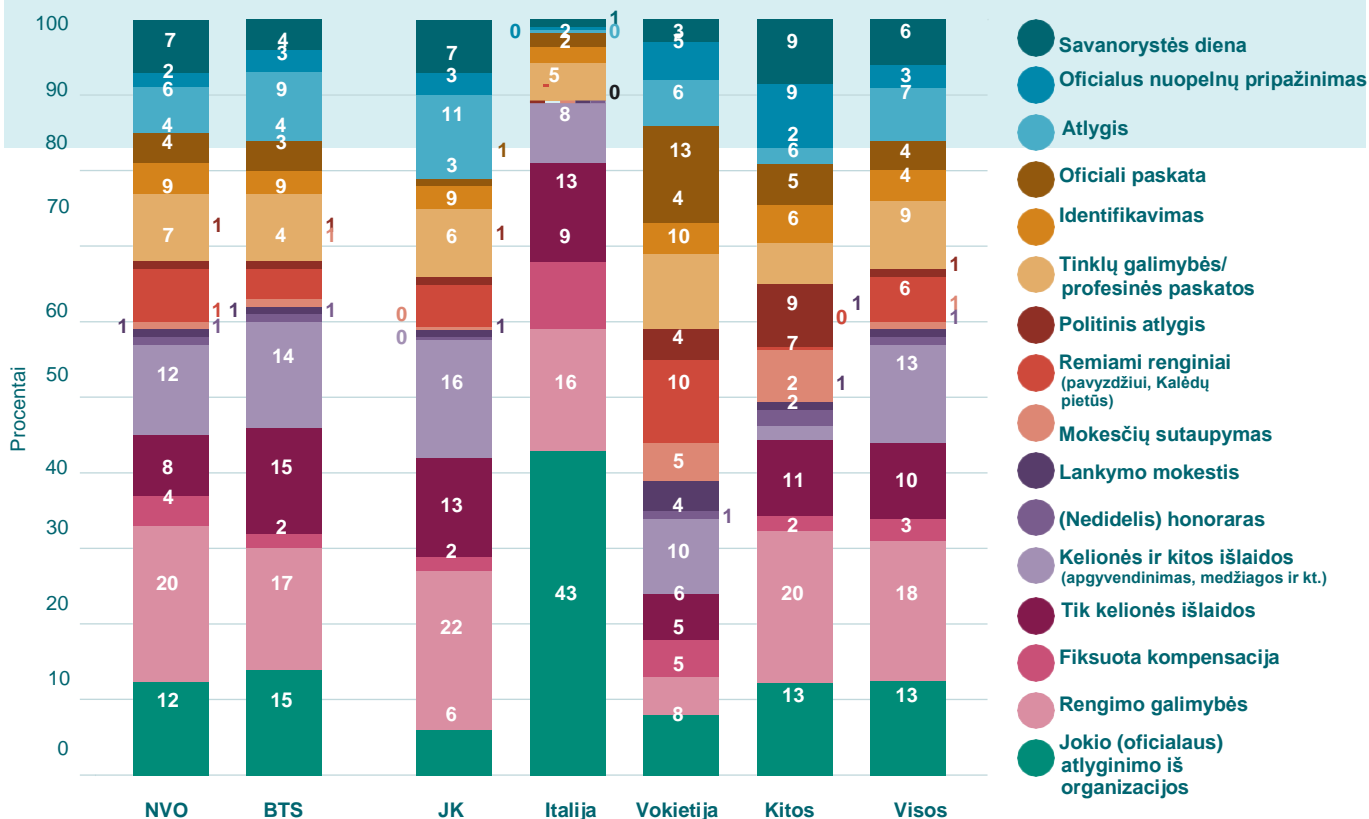
Galimi keli atsakymai; N=183; nėra 23.

Praktikoje matyti, kad dauguma savanorių nėra dirbantys asmenys. Dažnai jais tampa bedarbiai, pensininkai arba studentai. Jei jie yra dirbantys asmenys, paprastai negauna jokios savo darbdavių paramos, arba tai savarankiškai dirbantys žmonės.

Grafoje „kita“ pažymėti 25 atsakymai, tai leidžia manyti, kad respondentai yra tokios nuomonės dėl tam tikrų konkretaus savanorio aplinkybių ir kad nėra jokių bendrų taisyklių:

- **Vokietija:** „Paprastai savanoriška veikla vykdoma laisvalaikiu. Tačiau kai kurios įmonės remia savo darbuotojus, vadovaudamosi įmonių savanorystės idėja. Matoma tendencija, kad įsitraukimas laikomas įdarbinimo kriterijumi.“
- **Jungtinė Karalystė:** „Darbdavių teikiama magistratams parama būna labai įvairi. Be kita ko, magistratai yra visą krūvį ar dalį krūvio turintys arba išėję į pensiją darbuotojai. Apskritai esame pastebėję, kad vis labiau trūksta darbdavių teikiamos paramos, pastaraisiais metais jie vis rečiau išleidžia žmones, kad šie galėtų atlikti magistrato pareigas.“

23 schema. Savanorių atlygio paskirstymas pagal sektorius ir šalis

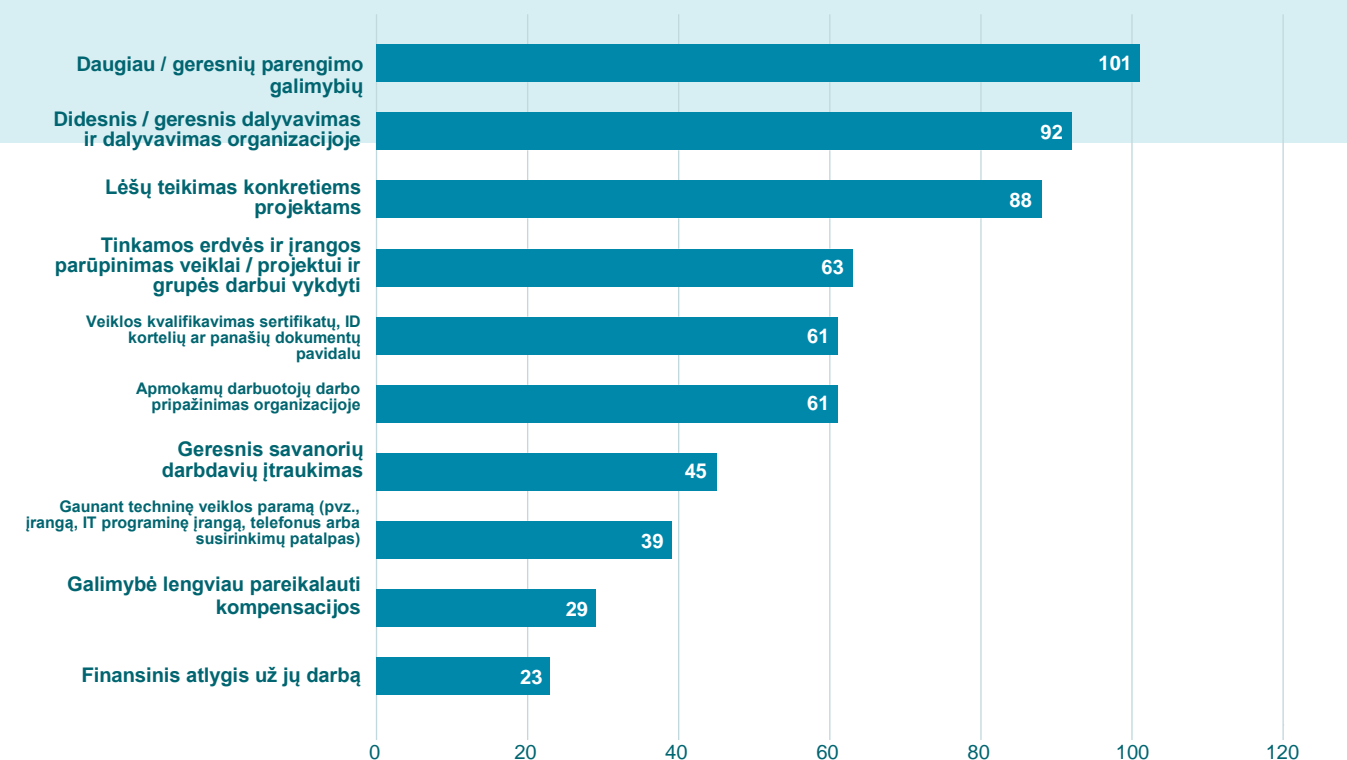
Respondentų buvo prašoma nurodyti, kaip būtų galima patobulinti esamą Europos savanių situaciją – žr. toliau 24 schemą.

Galimi keli atsakymai, N=197; nėra 12; vidutiniškai atsakymų: 3,2; Daugiausia 10.

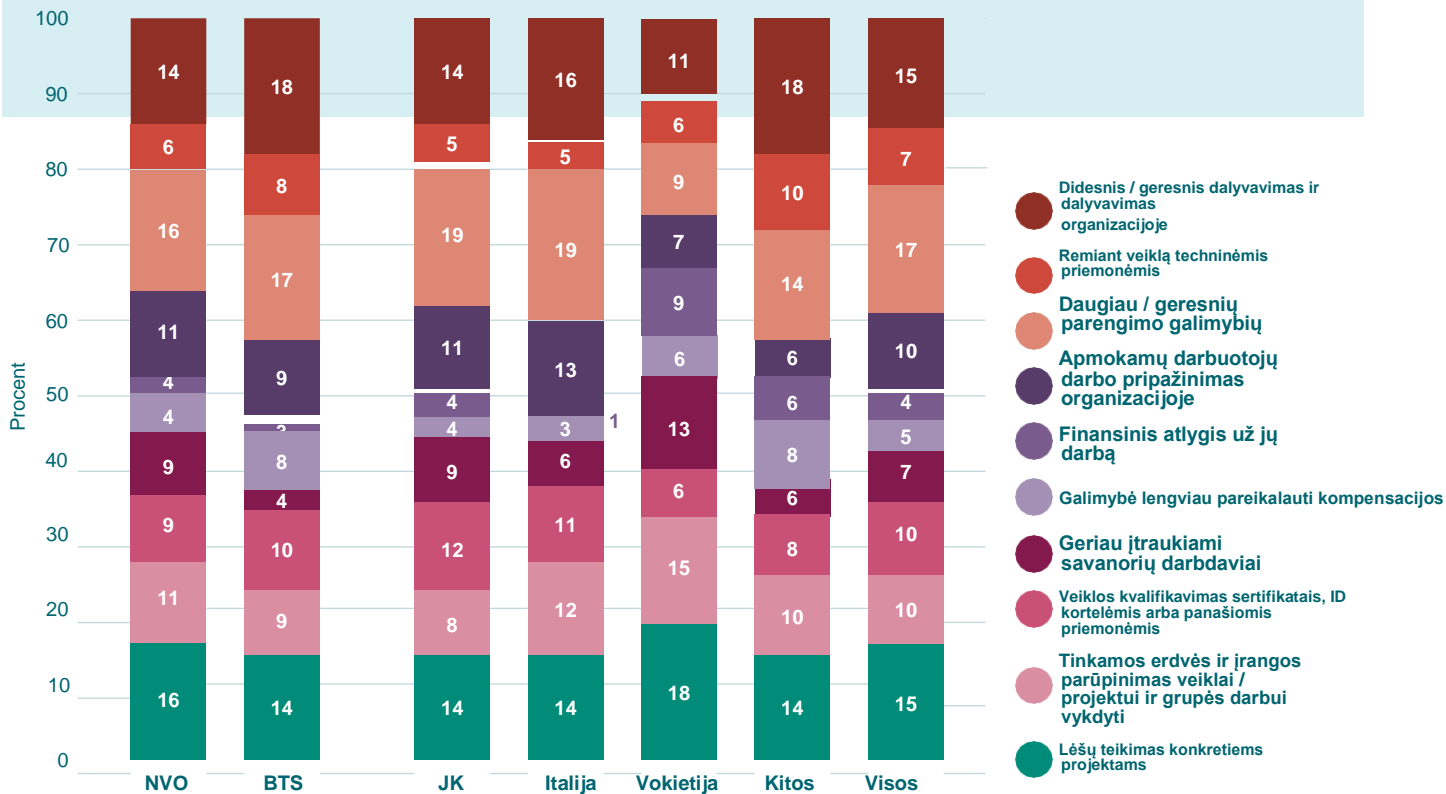
Respondentai nurodė, kai kuriuos galimos paramos organizacijos lygmeniu pavyzdžius, kaip antai

kokybės standartų įgyvendinimas ir akredituotas parengimas, savanių darbo diferencijavimas ir įdarbinimo galimybių organizacijoje siūlymas. Kiti paramos pavyzdžiai buvo susiję su finansavimu ir didesne skėtinės organizacijos teikiama parama. Žr. 43 puslapio 25 schemą.

24 schema. Savanoriško darbo tobulinimo organizacijos lygmenyje pasiūlymų

25 schema. Savonoriško darbo tobulinimo organizacijos lygmenyje pasiūlymų pasiskirstymas pagal sektorius ir šalis

Atsakymai į tą patį klausimą, užduodami apie miesto arba rajono tarybos lygmenį, yra pateikiami 26 ir 27 schemose (44 ir 45 puslapiai).

Galimi keli atsakymai, N=190; nėra 19; N=208; vidutiniškai atsakymų 3,2; daugiausia 10.

Dauguma respondentų mato būtinybę diegti patobulinimus ir finansinėje, ir pripažinimo arba paramos iš darbdavių plotmėse.

Per tyrimą buvo klausama, kaip būtų galima geriau remti baudžiamosios teisenos sistemoje dirbančius savonorius. Į šį klausimą atsakė nedaug kas, gauti tik 74 atsakymai.

Respondentai konkrečiai nurodė šias temas:

organizacijos, vykdančios saugumo patikrinimus, geresnis finansavimas, didesnis skėtinės organizacijos vaidmuo, geresni viešieji ryšiai, geresnis ir (arba) pritaikytas rengimas, parama ir priežiūra ir išorinių agentūrų suteiktas pripažinimas. Kai kurie pavyzdžiai:

- **Italija:** „Oficialiau pripažinus savonorišką darbą rengimo / švietimo priemone

socialinio sektoriaus savonoriams būtų suteiktas akivaizdesnis vaidmuo visuomenėje. Be to, baudžiamajai sistemai ir nevyriausybines organizacijoms būtina toliau keistis žiniomis ir patirtimi. Pernelyg dažnai teisėjai neleidžia (buvusiems) nusikaltėliams vykdyti savonoriškos veiklos arba vykdyti ją kartu su jais, nes neteisingai suvokia savonoriystės vertę.“

- **Jungtinė Karalystė:** „Pagerinti jų statusą kalėjimuose, taip pat, kad kalėjimai pripažintų savonorių atliekamą darbą. Kalėjimų darbuotojai dažnai laiko savonorius veikiančiais, kurių tenka nešti, nei bendradarbiavimo partneriais.“
- **Rumunija:** „Sulaukti iš kalėjimų daugiau paramos ir leisti pavieniams savonoriams dirbti su nusikaltėliais. Šiuo metu kalėjimai teikia pirmenybę nevyriausybinių organizacijų, dirbančių su savonoriais kalėjimuose, garantijai.“
- **Jungtinė Karalystė:** „Baudžiamosios teisenos sistemoje iki šiol nelaikomi lygiaverčiais (buvę) nusikaltėliai, norintys dirbti savonoriais. Reikia, kad dirbdami partneriai pasitelktų daugiau (buvusių) nusikaltėlių, pasikeitusių į gera ir galinčių rodyti teigiamą pavyzdį. Ypač

kalėjimų sistema turi būti inovatyvi ir turi būti galimybė tokios pat patirties turėjusiems mentoriams bendrauti su netrukus išėisiančiais į laisvę kaliniais, kad grįžę į vietos bendruomenę, jie būtų tinkamai parengti.

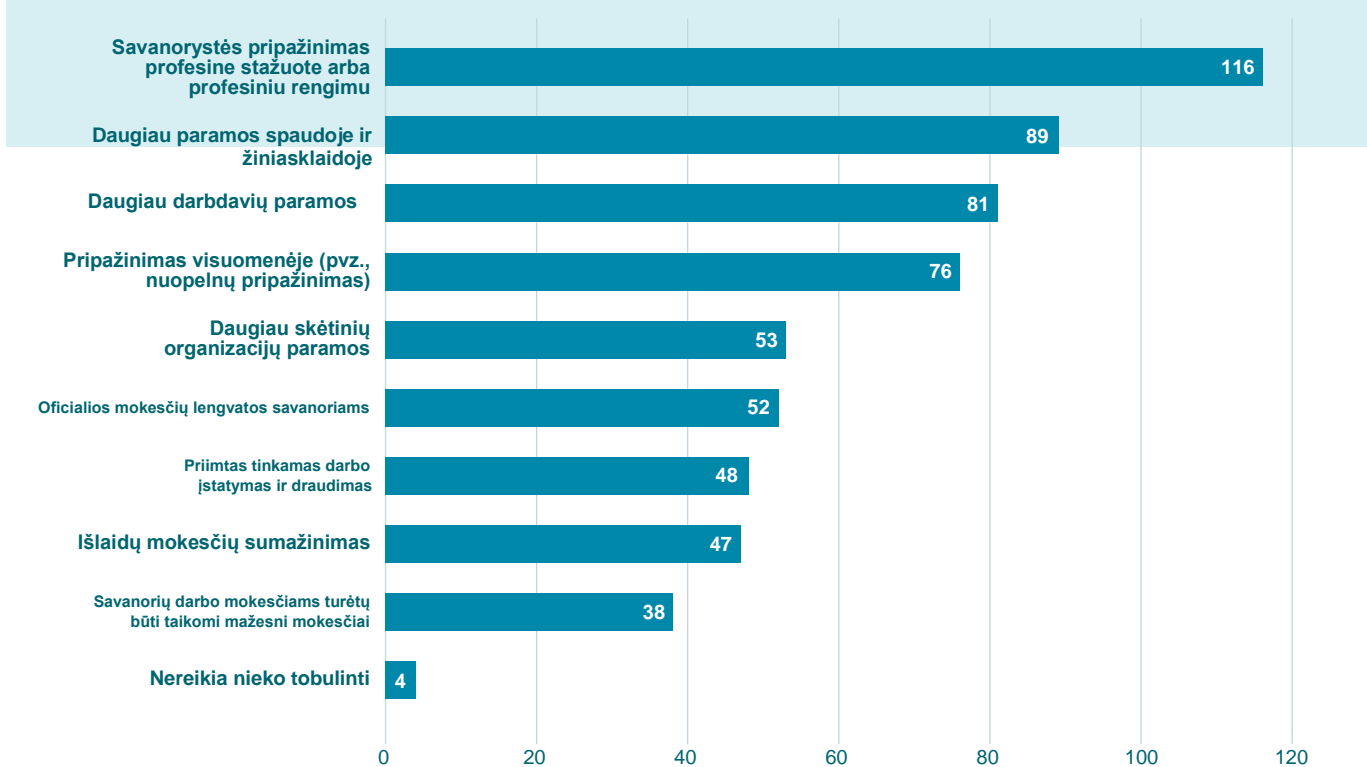
Duomenys rodo, kad daugelį sričių reikia tobulinti. Ši nuostata kai kada grindžiama veikiau individualių organizacijų nuomone ir jų aplinkybėmis, nei bendru požiūriu. Tačiau pateikiami dažnai pasikartojantys klausimai – tai didesnis finansavimas, daugiau parengimo galimybių, geresnis savanorių pripažinimas, žinių perdavimas, darbo sąlygos kalėjime ir saugumo patikrinimo procedūros.

14. Savanorių motyvacija

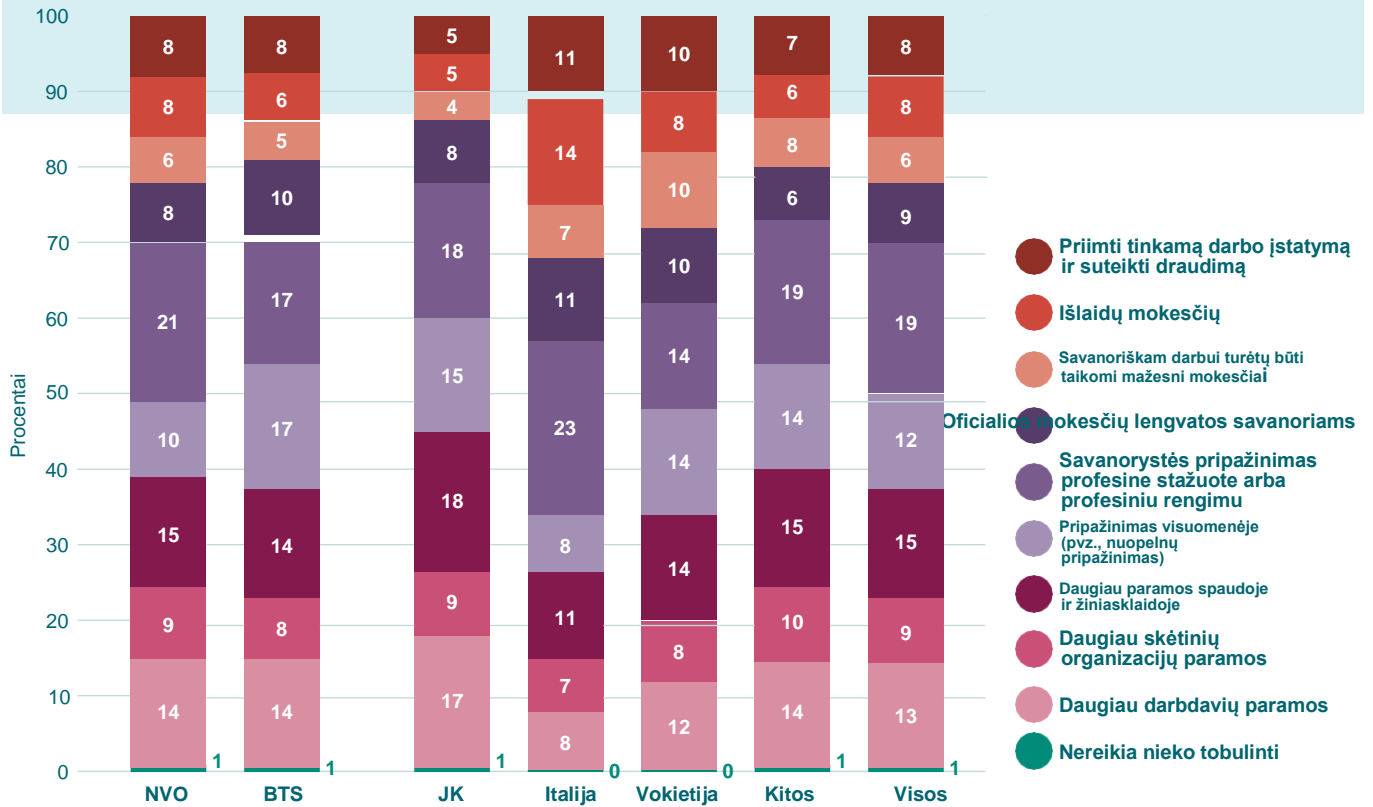
Vienas iš šio tyrimo tikslų – daugiau sužinoti apie savanorių padėtį, todėl respondentų buvo prašoma nurodyti, kas, jų manymu, labiausiai motyvuoja savanorius. Respondentai nurodė įvairius savanorystės motyvus, kaip antai norą įgyti darbo įgūdžių, norą turėti draugiją arba norą užkirsti kelią tolesnei konkrečių grupių viktimizacijai. Žr. 45 puslapio 28 schemą. Galimi keli atsakymai, N=204; nėra 5; N=208; vidutiniškai atsakymų 2; daugiausia 6.

Lyginant šalis tebėra matyti didelė įvairovė, kaip parodyta 46 puslapio 29 schemeje.

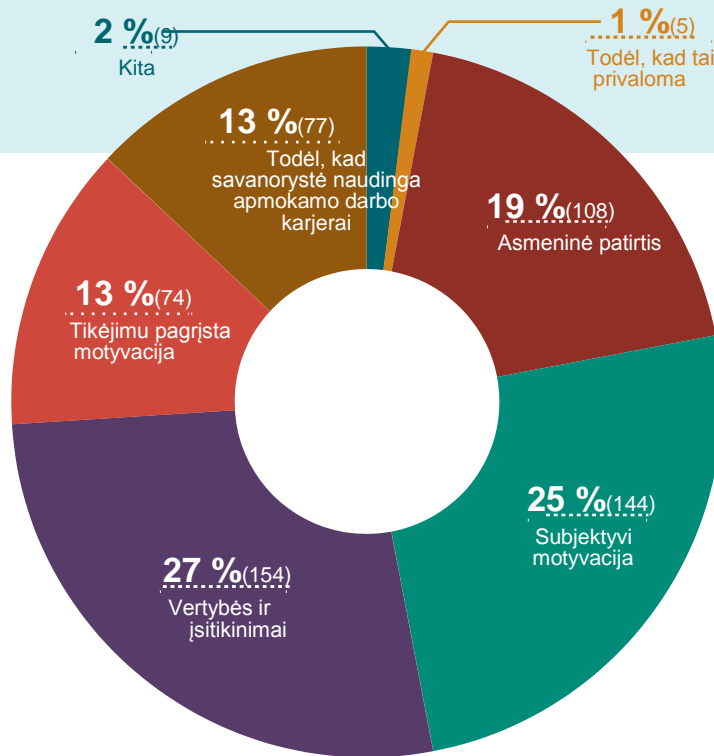
26 schema. Savanoriško darbo tobulinimo vietos lygmenyje pasiūlymų

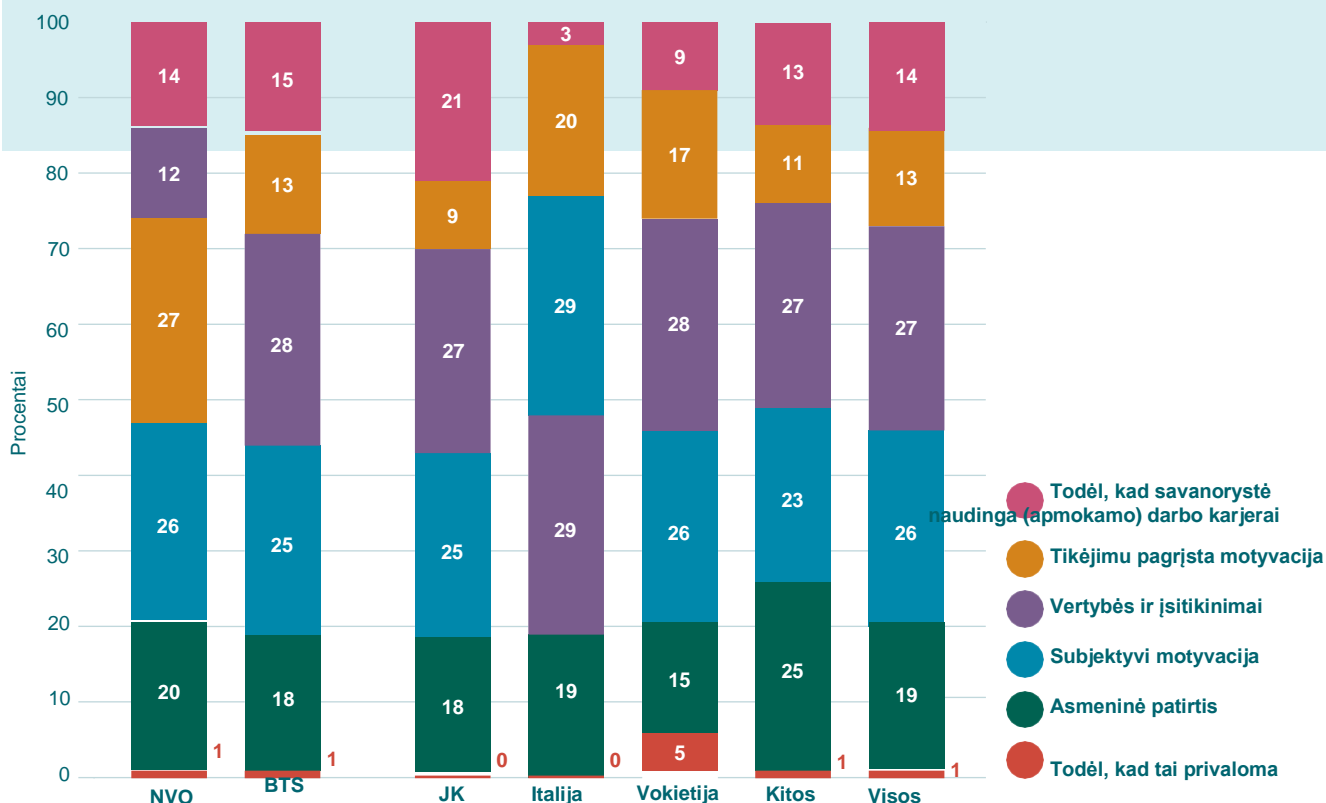
27 schema. Savonoriško darbo tobulinimo vietos lygmenyje pasiūlymų pasiskirstymas pagal sektorius ir šalis

28 schema. Savonorių motyvacija

29 schema. Savanorių motyvacija pagal sektorius ir šalis

15. Savanorių veiklos programų vertinimas

Respondentų buvo klausama, kaip organizacija įvertino savanorių poveikį ir savanorišką darbą. Gauti 162 atsakymai, o 47 neatsakė į šį klausimą.

Kai kurie respondentai sakė, kad vertinimas retai atliekamas, tačiau, jei atliekamas, tai daroma reguliariai susitinkant personalui ir savanoriams. Kai kurie JK respondentų pateikiami atsakymai:

- „Metinis projekto vertinimas, savanorių veiklos stebėseną kas ketvirtį, savanorių pasitenkinimo tyrimai, paslaugų naudotojų apklausos, peržiūros ir forumai.“
- „Pavieniai faktai.“
- „Paslaugų naudotojams taikomos vertinimo priemonės pradėjus parengimą, jam įpusėjus ir pasibaigus, taip pat, pasibaigus rengimui, savanoriams pateikiamas klausimynas.“

- „Turime galimybę įvertinti savanorystės veiklą naudodami savanorių valandų ataskaitas, pagal kurias parengiame investicinės grąžos analizę, kuri yra būdas finansiniam poveikiui vertinti. Turime galimybę įvertinti poveikį kokybės požiūriu kasmet atlikdami personalo apklausas ir savanorių patirties atvejų tyrimus.“
- „Turime savanorį koordinatorių, kuris yra atsakingas už savanorių valdymą organizacijoje ir kuris pasirūpina, kad būtų surinkti duomenys, įskaitant savanoriškai atidirbtas valandas ir personalo narių sėkmės istorijas.“

Organizacijose, kurios vykdo vertinimo procesus, yra naudojamos labai įvairios priemonės.

Kai kuriose dėmesys sutelkiamas į administravimo rezultatus, reguliarius susitikimus ir priežiūrą, o kitose taikomos konkrečios vertinimo priemonės, kaip antai pasitenkinimo apklausos ir pokalbiai išeinant. Organizacijos nurodė, kad naudoja išorinį vertinimą – pavyzdžiui, pasitelkia akademinį sluoksnį arba idėjų kalves, – ir kai kada naudoja standartines vertinimo formas (pavyzdžiui, dinamines rizikos apžvalgas), bet ne įsivertinimo priemones.

Taip pat aišku, kad daugelis organizacijų mato būtinybę atlikti kokio nors pobūdžio įvertinimą, net jei jis dažnai atliekamas neformaliai.

Respondentų buvo klausiama, ar jų savanoriai turi galimybę teikti atsiliepimus organizacijai. 173 respondentai atsakė „taip“, o 12 atsakė „ne“. Kai kuriose dirba savanorių koordinatoriai, kurie organizuoja priežiūrą ir pasirūpina gauti atsiliepimus, daugiausia per reguliarius susitikimus:

- **Jungtinė Karalystė:** „Žmonės turi galimybę teikti pastabas kasmet rengiant narių apžvalgą. Mūsų metinė apžvalga perduodama vyresniesiems savanoriams ir jie gali teikti atsiliepimus apie konkrečias paslaugas.“
- **Vokietija:** „Savanoriai ir profesionalai nuolat keičiasi informacija, todėl yra susiformavusi tokia kultūra, kad atsiliepimus galima teikti net kasdien, kad savanoriai nepatirtų sunkumų įvykus konfliktui arba skriaudai.“

16. Finansavimas ir poveikis

Atliekant apklausą respondentų buvo klausiama, kaip jų organizacija finansuoja savo savanorių programas:

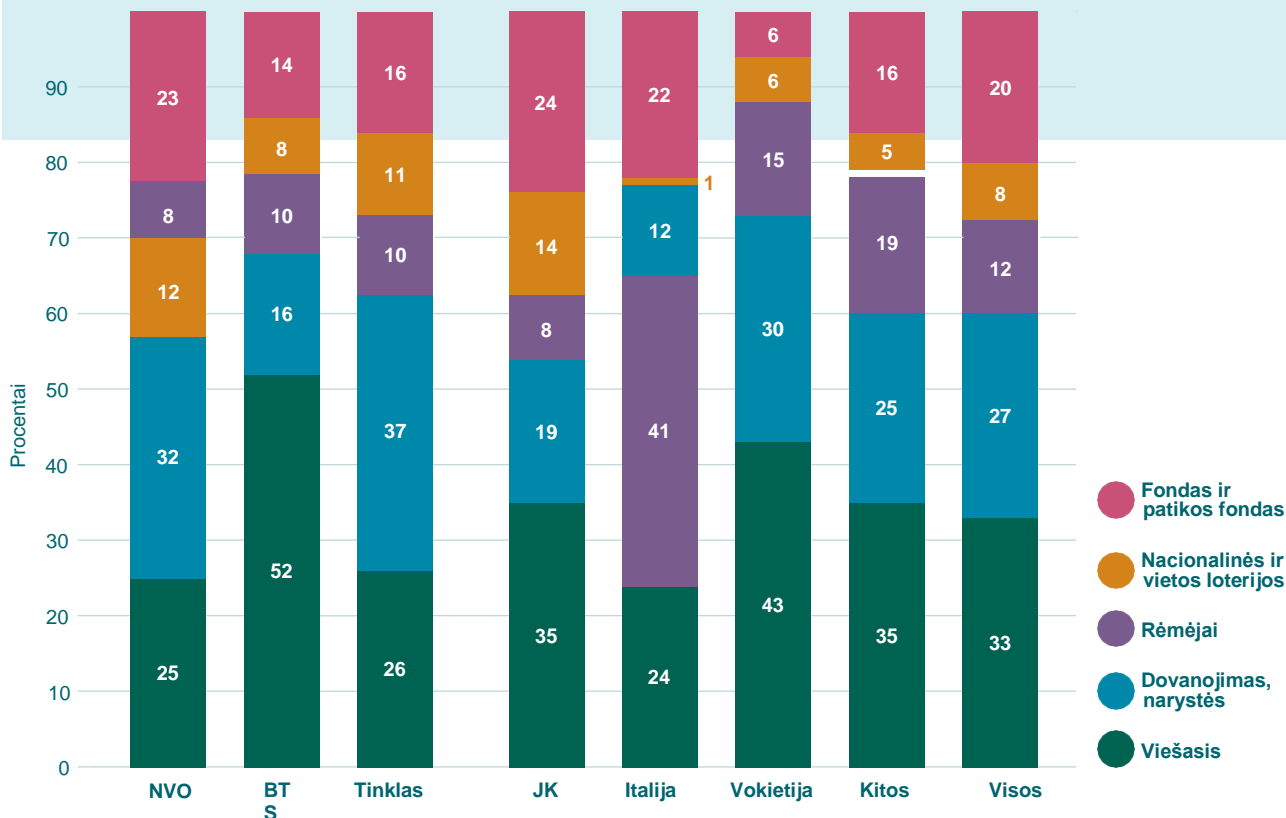
- 109 atsakymai – viešosios lėšos,
- 92 atsakymai – dovanojimas, narystės mokesčiai,
- 67 atsakymai – fondas ir patikos fondas,
- 57 atsakymai – kita,
- 39 atsakymai – rėmėjai,
- 27 atsakymai – nacionalinės ir vietos loterijos finansavimas.

Galimi keli atsakymai, N=195; nėra 14; vidutiniškai atsakymų: 2; daugiausia – 6.

Respondentai nurodė 57 kitus finansavimo šaltinius, tarp jų ir: 18 teisingumo šaltinių (nacionalinis ir (arba) regioninis teisingumo departamentas), trys Europos Sąjungos projektai, finansavimas savo lėšomis ir kitos nacionalinės arba regioninės viešojo finansavimo įstaigos (Sveikatos, socialinių paslaugų ir visuomenės saugumo departamentas,

Aplinkos, bendruomenės, vietos valdžios institucijų ir policijos departamentas). Vienas respondentas atsakė, kad jie patys susirenka lėšas per labdaros parduotuvę.

30 schema. Organizacijų finansavimas pagal sektorius ir šalis

Baudžiamosios teisenos sistema daugiausia priklauso nuo viešojo finansavimo. Tai ypač pasakytina apie Vokietiją ir JK, šių šalių organizacijos taip pat priklauso nuo patikos fondų lėšų.

Toliau respondentų buvo klausama apie tvarumą ir per kiek laiko organizacijos, turėdamos galimybę pasinaudoti ištekliais, gali įtraukti ir parengti savanorius:

- 81 atsakymai – labai greitai (beveik nereikia išteklių, kad galėtų parengti ir įtraukti savanorius),
- 45 atsakymai – pasirūpinti iš anksto iki šešių mėnesių,
- 4 atsakymai – prieš dvejus ar daugiau metų (reikalingos didelės ir tvarios pajamos savanoriams samdyti ir rengti). (N=133; nėra 76).

Kitas užduotas klausimas apie vertę, kurią savanoriškas darbas suteikia (buvusiems) nusikaltėliams ir jų šeimoms bei nusikaltimo aukoms. Duomenys pateikiami toliau 31 schemoje.

1= jokios reikšmingos vertės – 4= labai svarbu; N=187.

Duomenys rodo, kad dauguma respondentų mano, jog yra daromas teigiamas poveikis savanorystei baudžiamosios teisenos sistemoje ir kad rehabilitacijos procesas yra svarbiausias elementas.

Atliekant tyrimą respondentų toliau buvo klausama apie iššūkius, su kuriais susiduriama palaikant ir plėtojant

savanorišką veiklą atitinkamose jų šalyse, ir ar jie dideli. Žr. 49 puslapio 32 schemą.

1= nereikšminga – 4= labai reikšminga; N=192.

Svarbiausias iššūkis, su kuriuo susiduriama sektoriuje, yra finansavimo klausimas ir lėšos, o teisinės nuostatos ir teisės aktai nedažnai laikomi problemiškomis sritimis.

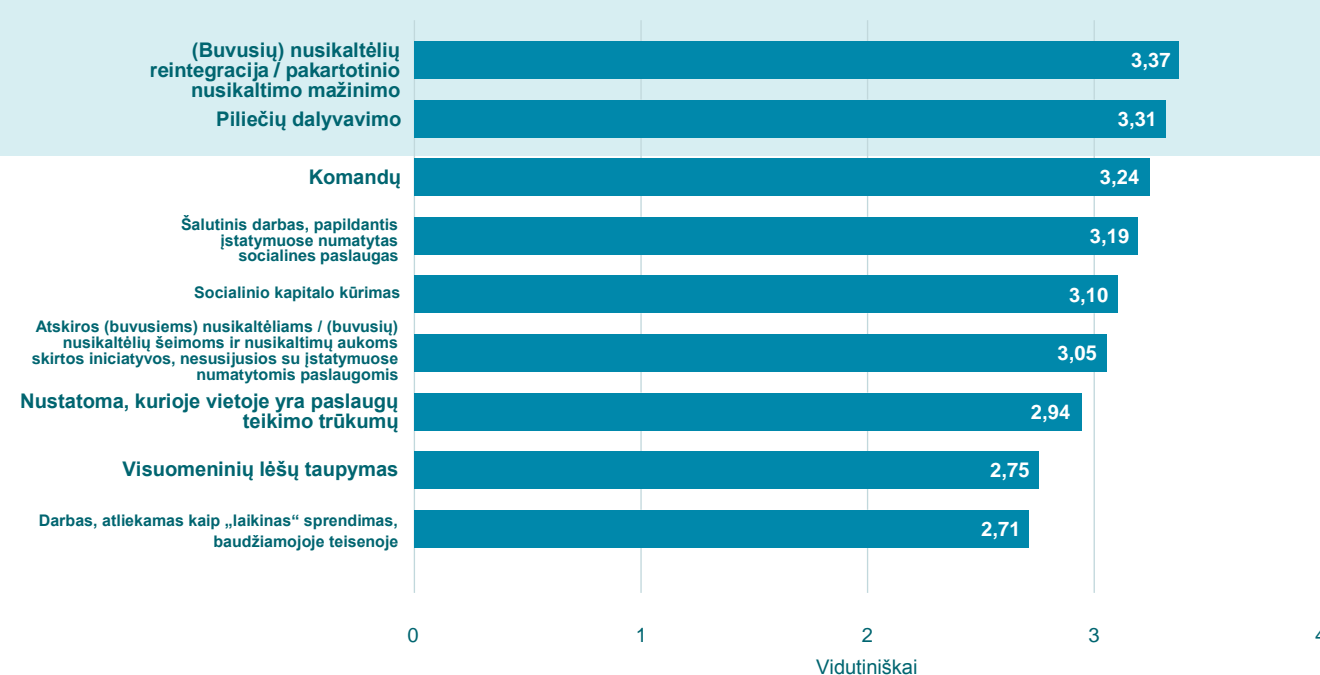
Kvalifikacija ir parengimas, savanoriško darbo sektoriaus padėtis baudžiamosios teisenos sistemoje ir pripažinimas bei savanorių atlygis – tai kiti sunkumai, su kuriais organizacijos susiduria skatindamos savanorystę, tai nuolatinės temos visoje Europoje.

Toliau tyrime buvo klausama, ar savanorių darbas sėkmingai paveikė bendruomenų ir tinklų nuostatą dėl (buvusių) nusikaltėlių rehabilitavimo, perkėlimo ir nusikaltimų poveikio mažinimo. Įdomu tai, kad maždaug 3/4 respondentų laikėsi nuomonės, jog savanorių darbui šioje srityje daromas teigiamas poveikis. Žr. 49 puslapio 33 schemą.

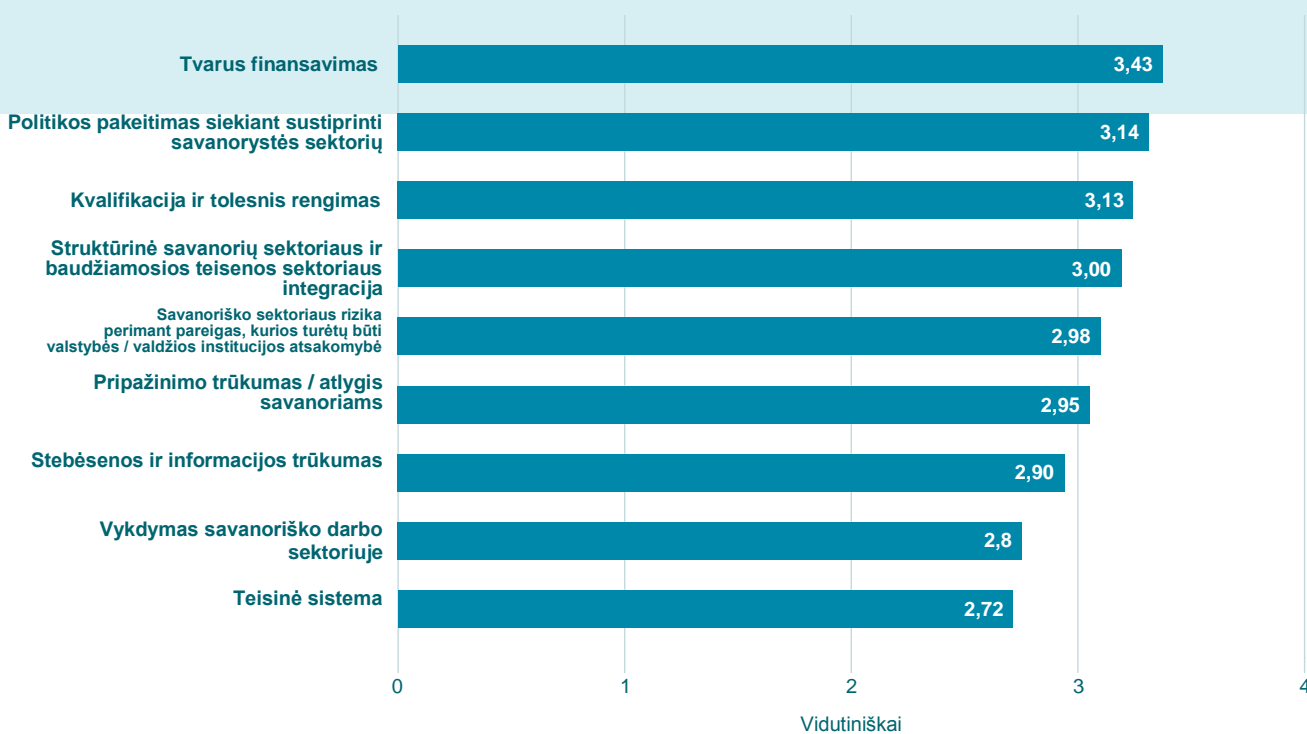
- Taip – 151 (75 %)
- Nežinau – 40 (20 %)
- Ne – 10 (5 %)

N=201; nėra 8.

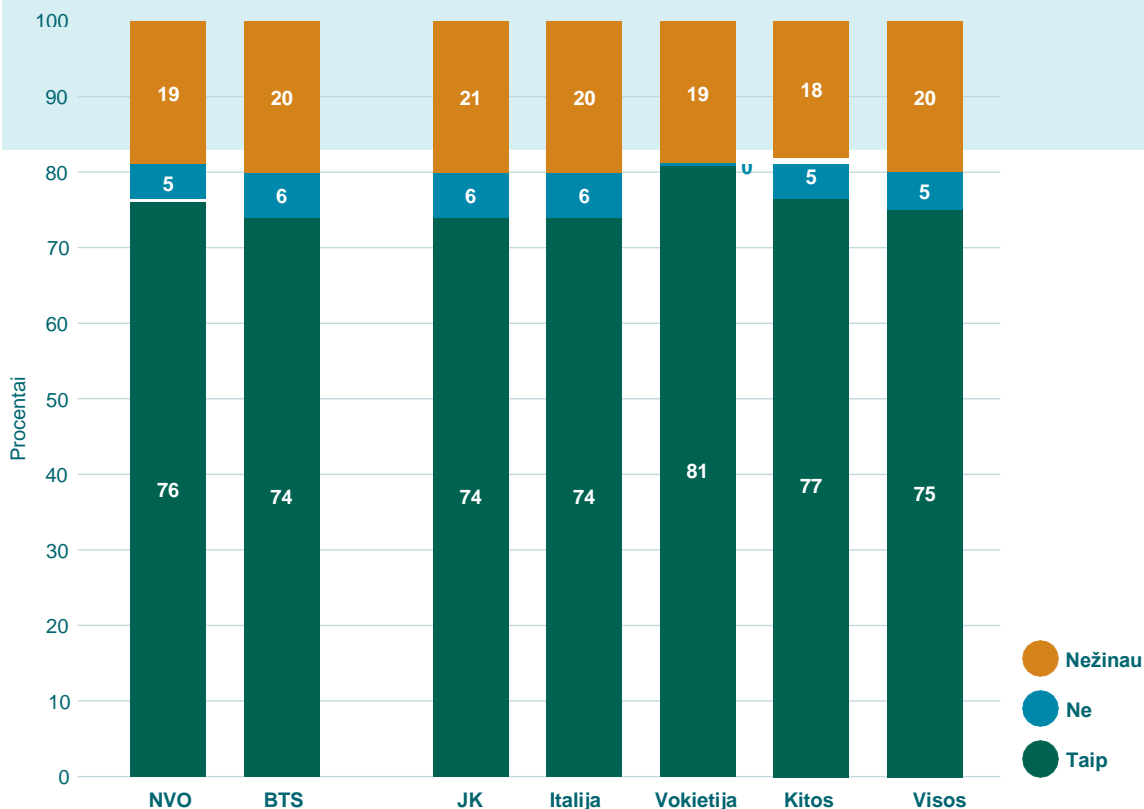
31 schema. Savanoriško darbo tobulinimo vietos lygmenyje pasiūlymų

32 schema. Esamų iššūkių, su kuriais susiduriama palaikant ir plėtojant savanorystę, pasiskirstymas

33 schema. Ar savanoriai gali pakeisti susiformavusią nuostatą dėl rehabilitacijos?

Svarbiausi nustatyti faktai

Apskritai tyrimo rezultatai rodo, kad pasitelkiančios savorius organizacijos siekia dar labiau tobulinti savo taikomus standartus pasinaudodamos samdos strategijomis, standartizavimu ir kokybės valdymu.

Kad toliau nurodyti klausimai ir temos būtų veiksmingai sprendžiami, reikia atsižvelgti į bendradarbiavimą tarp šalių. Tai susiję su keliais aspektais: baudžiamosios teisenos sistemos ir savoriško darbo sektoriaus bendradarbiavimu, savorių ir jų organizacijų bendradarbiavimu, taip pat savorių ir apmokamo personalo veiksmų suderinimu.

Remiantis šiais pastebėjimais, būtų galima siūlyti palaipsniui modernizuoti savorių vaidmenį, praktiką ir dalyvavimą. Savoriystė turės „atsikratyti“ susidariusio įvaizdžio, kad tai veikla, kurią žmonės vykdo iš asmeninių, altruistinių paskatų, ir stengtis, kad ji taptų esmine socialinės tinklaveikos veikla, grindžiama pasiryžimu įtraukti piliečius.

Apskritai, kalbant apie savoriško darbo padarymą profesija, kyla trys klausimai. Pirmiausia, ar einama į tai, kad savoriai būtų rengiami konkrečiau, o gal asmens kvalifikacija ir socialiniai įgūdžiai yra pakankami? Antra, ar savorių rengimas gali būti geriau susietas, pasitelkus kitas organizacijas, profesionalus ir platesnę visuomenę? Galiausiai, ar savoriystė tampa tinklaveikos veikla?

Savoriystė turėtų būti laikoma neatsiejama reabilitacijos proceso dalimi, ne tik papildomu arba nemokamu ištekliu.

Remiantis surinktais duomenimis, galima pateikti įvairių bendrų klausimų ir temų, susijusių su dirbančių baudžiamojoje teisenoje savorių vaidmeniu ir verte.

Pritaikyti rengimą poreikiui patenkinti

1. Savoriystė baudžiamosios teisenos sistemoje yra labai išplėtotą, ir su tuo reikia sieti savorių įtraukimą ir rengimą. Viena galimybė – naudoti savorių turimas kvalifikacijas paslaugos naudai.

2. Visada reikia atsižvelgti į įvairius savanorių ir paslaugų naudotojų poreikius, taip pat į įvairius vaidmenis, kuriuos savanoriai turi sektoriuje, įskaitant:

- Praktinį darbą (mentorstę, paramą, rengimą).
- Organizacinį darbą (valdybos veiklą).
- Lobizmą, atstovavimą ir kita (tinklai ir kt.).

Rengimas ir parama

- 1 Visiems savanoriams reikalingas pagrindinis parengimas, o dirbant su specializuotomis klientų grupėmis būtinas labiau pritaikytas intensyvesnis metodas.
- 2 Nuolatinė parama savanoriams ir jų priežiūra yra ypač svarbi. Savanorystė yra svarbus procesas ir kiekvienu etapu turėtų dalyvauti organizacija ir kas nors, į ką savanoris galėtų kreiptis pagalbos ir patarimo.

Motyvacija ir atlygis

- 1 Organizacijos turėtų nustatyti tikslią asmenų, norinčių savanoriauti baudžiamosios teisenos sistemoje, motyvaciją, kad jiems būtų galima skirti tinkamas pareigas ir sumažinti kokios nors neigiamos abiejų šalių patirties tikimybę. Ypač svarbu, kad savanoriams būtų tinkamai parinkti paslaugų naudotojai, remiantis tinkamu paslaugų įvertinimu.
- 2 Duomenys mums leidžia pamatyti, kad kvalifikacija ir parengimas yra laikomi atlygiu už savanorių vykdomą darbą. Motyvacija taip pat yra stipriai susijusi su pripažinimu visuomenėje ir pagyrimu, pavyzdžiui, žiniasklaidoje.

“Savanorystę reikia laikyti neatsiejama reabilitacijos proceso dalimi, ne vien tik papildomu ar nemokamu ištekliumi.

Rekomendacijos

Palaikyti svarbų savonorių vaidmenį baudžiamojoje teise

- 1 Įgaliojimas Europoje skatinti didesnę teisingumo ir savonorių sektoriaus paslaugų integraciją.** Nuo įvairaus savonoriško darbo labai priklauso tai, kaip baudžiamosios teisenos sistemoje teikiamos paslaugos. Savonoriai papildo apmokamų profesionalių darbuotojų darbą, todėl labai padidėja atliekamo darbo apimtis. Kuo daugiau žinosime apie organizacijas ir jų teikiamas paslaugas, tuo didesnę vertę galės sukurti savonoriško darbo sektorius. Rekomenduojame plėsti savonoriško darbo srities ir teisingumo sistemos Europos įrodymų bazę, ir teisingumo srities planuose teikti didelę reikšmę savonoriavimui.
- 2 Akredituoto parengimo Europos standartas, siekiant geriau spręsti sudėtingų tikslinių grupių klausimus.** Savonorių sektoriaus organizacijoms vis dažniau tenka ginti ir remti kai kurias labiausiai marginalizuotas mūsų visuomenių grupes bei dirbti sudėtingose teisingumo sistemose. Pasitelkus akredituotą, pagrindinio rengimo Europos standartą, individualioms organizacijoms užtikrinama visapusiškai, pasiekiami mažesne kaina kokybė, taip pat siūlomas nuoseklus paramos paslaugų naudotojams lygis visoje Europoje. JIVE projektas rengia standartizuotą savonorių rengimo programą, kurią galima pritaikyti pagal specialių tikslinių grupių su papildomais priedamais moduliais, atitinkančius specialius poreikius. Rekomenduojame pasiremti šiomis nuostatomis ir sukurti naują Europos Sąjungos mastu taikomą standartą, kad plėtojančios su savonorių sektoriu susijusias teisingumo nuostatas šalys galėtų naudoti esama gerąja patirtimi.

- 3 Tobulinti įdarbinimo, rengimo ir paramos praktiką siekiant atspindėti sudėtingą savonorių vaidmenį.** Savonorių įdarbinimo, rengimo ir rėmimo standartai turi tapti daug atsparesni, kad būtų galima veiksmingai spręsti vis didėjančio savonorių paslaugų poreikio Europos teisingumo sektoriuje problemą. Rekomenduojame teikti organizacijoms praktinę paramą ir padėti tinkamai įvertinti savonorių poreikius, tinkamumą ir profilius, o finansuotojai arba partneriai turi atsižvelgti į šį reikalavimą sudarydami savo finansinių sąnaudų skaičiavimą.
- 4 Savonorių programos turėtų būti tinkamai finansuojamos ir turi būti pripažįstama savonorių vertė.** Nereikėtų leisti augti lūkesčiui, kad daugelis savonoriško darbo sektoriaus paslaugų yra teikiamos „nemokamai“. Į savonorius reikia investuoti tiek pat, kiek į bet kurias kitas organizacijos išteklius. Rekomenduojame teikti organizacijoms gaires, kaip apskaičiuoti susijusias su jų savonorių programa sąnaudas, o finansuotojai arba partneriai turėtų palikti vietas šioms „paslėptoms“ išlaidoms savo pasiūlymuose.

5 Europos investicijos į savanoriško darbo kultūrą.

Baudžiamosios teisenos sistemoje dirbantys savanoriai yra ypač vertinami dėl nepriklausomumo, dėl to, kad jie yra pirmiausias ryšį palaikantis asmuo, taip pat dėl įnašo į (buvusių) nusikaltėlių socialinę įtrauktį ir paramą (buvusių) nusikaltėlių šeimos nariams ir nusikaltimo aukoms. Rekomenduojama nacionaliniu lygmeniu dėti pastangas skatinti savanorišką darbą, ypač baudžiamosios teisenos sistemoje, kuri padėtų organizacijoms įdarbinti ir išsaugoti šiuos labai svarbius išteklius.

6 Įvairovės pripažinimas Europoje.

Rekomenduojame geriau pateikti (buvusių) nusikaltėlių, jų šeimos narių ir nusikaltimo aukų aplinkybes ir įvairius sudėtingus poreikius. Tą padaryti labai padėtų įvairesni ir geriau integruoti į Europos teisingumo sistemą savanorių darbuotojų ištekliai.

7 Atlyginti, pripažinti ir motyvuoti.

Siekiant skatinti šiame sektoriuje savanorystę, rekomenduojame nuolat palaikyti oficialų pokalbį tarp savanorių, darbuotojų ir apmokamų darbuotojų, ypač dėl to, kad savanoriai vis daugiau dalyvauja įvairiose srityse, pavyzdžiui, viešųjų paslaugų teikimo, taip pat privačiame sektoriuje. Taip bus užtikrinta, kad tarp suinteresuotųjų šalių būtų formuojami ilgalaikiai, teigiami santykiai.

8 Gerinti savanorių programos kokybės vertinimą visoje Europoje.

Plėtojant integruoto savanorių įnašo į teisingumo sektorių įrodymų bazę ir semiantis perkeliama patirties reikia vykdyti savanorių darbo įvertinimus. Mes visiškai palaikome tolesnius šios srities tyrimus ir plėtrą, taip pat rekomenduojame remti tinklą, siekiant platinti rezultatus.

9 Remti savanorių veiklą, siekiant kurti sveikas ir atsparias bendruomenes.

Savanorišku darbu žmonės gali atsilyginti savo bendruomenei ir užmegzti su ja ryšį, susipažinti su naujais žmonėmis ir, galbūt, pradėti naują profesinę veiklą. Toks darbas turi didžiulį poveikį bendruomenėms, todėl kiekvienas sektorius yra įpareigotas jį stiprinti. Rekomenduojama remti savanoriško darbo sektorių ir baudžiamosios teisenos sistemą siekiant kurti veiksmingesnes partnerystes ir geresnes sąlygas savo savanoriams, darbuotojams bei klientams.

10. Gerinti savanoriškų paslaugų teikimą Rytų Europos valstybėse narėse.

Tyrimas atskleidė didelius Europoje taikomos savanorystės praktikos standarto skirtumus. Kai kuriose šalyse savanoriško darbo baudžiamosios teisenos sistemoje kokybė yra gan aukšta, tačiau kitose šalyse jis dirbamas nenuosekliai, ypač Rytų Europoje, kurioje savanoriška veikla nėra neatsiejama baudžiamosios teisenos sistemos dalis. Rekomenduojame Rytų Europos valstybėse narėse papildomai skatinti reikšmingą paramą savanoriško darbo sektoriui tose šalyse, stiprinti teisingumo sektorių ir kurti darnias bendruomenes.

Baigiamosios pastabos

- 1 Žr.: <http://www.eyv2011.eu/resources-library/item/501-policy-agenda-on-volunteering-in-europe-pave-eyv-2011-alliance-2011>
- 2 SOC/431-EU Policies & Volunteering:
http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/opinion_28_march_2012_final_en.pdf
- 3 Bendro savanoriško darbo Europoje tyrimuose paprastai dalyvauja daugiau savonorių iš šiaurės (Skandinavijos) šalių.
- 4 Čekijos mums pateiktais duomenimis baudžiamosios teisenos sistemoje savanoriai nedirba.
- 5 European Academy Berlin (red.): Europos teisėjų moterų diena. Berlynas, 2012 m.
- 6 Daugiau informacijos: <https://www.gov.uk/government/organisations/disclosure-and-barring-service>
- 7 <http://www.clinks.org>
- 8 <http://www.volontariatogiustizia.it>
- 9 <http://www.bag-s.de>
- 10 <http://www.dbh-online.de>
- 11 Vokietijoje nėra specialios skėtines organizacijos, skirtos teisingumo sistemoje dirbantiems savanoriams. Tačiau Badeno-Viurtembergo regione veikia skėtinė organizacija, dirbanti su kaliniais, probuojamaisiais ir (buvusiais) nusikaltėliais.

Teisingumas ir savanoriai Europoje

JIVE

Šį projektą finansuoja Europos
Sąjungos baudžiamosios
teisenos programa